

TELLIJATELE

Saksa tööstur hindab Eesti majandust

Eesti ilmutas ohvrimeelsust ja tuli kriisist välja suurt võlga tekitamata, leiab Addinoli juht Georg Wildegger. ▶**Tööstus**

EELARVE

Palgasoovid paisunud 82 miljoni võrra

Rahandusminister **JÜRGEN LIGILT** soovivad ministritest kolleegid juurde saada 82 miljonit eurot palgaraha. Küsijad on lahkemad kui eelarve, nentis Ligi. ▶**6**

Äripäev

Kolmapäev, 22. august 2012
nr 149 (4571) **2,24 eurot**

↑ **EUR/USD**
1,2428

↓ **USD/EUR**
0,8046

↑ **EUR/SEK**
8,2595

↓ **NordPool**
39,39

↓ **Euribor**
0,591%

SELLISEID maksunumbri ja pildiga kaarte peavad kõik ehitajad hakkama Soomes objektile töötades kandma. FOTO: RAUL MEE

Soome märgistab ehitajad maksunumbritega

▶ Alates septembrist tuleb kõigil Soomes töötavatel ehitajatel taotleda endale maksunumber, mis objektile töötades peab kogu aeg nähtaval olema. ▶**2,4-5**

KOHTUASI

Ametnik jäi hangete sahkerdamises süüdi

Enda firmale mootorpaadihankeid sahkernud keskkonnainspektiooni endine ametnik Raivo Kütt tunnistati kohtus süüdi. Lisaks mõistis kohus kuriteos süüdi Kütti kuuluva OÜ JMK Marine. ▶**8-9**

PROGNOOS

Swedbank: aasta algus tõi tugeva kasvu

Swedbank ootab Eestile veidi kiiremat majanduskasvu kui kevadel, prognoosi tõstmist põhjendas pank sisetarbimise ja investeerimise tugeva kasvuga selle aasta esimesel poolel. ▶**11**

INVESTOR

Apple kerkis maailma kalleimaks firmaks

Tehnoloogiahiiu Apple esmaspäevane aktsia hinna tõus viis ta turuväärtuselt maailma kalleimaks ettevõtteks. Microsofti IT-mulli aegne 621 miljardit dollarit sai ületatud kahe miljardiga. ▶**16-17**

KOLUMN

„Eesti ettevõtjal tuleb sügisel ja aastal 2013 jõuliselt investeerida, võtta riske ja ellu viia unistused.“

Äripäeva peadirektor Igor Rõtov kirjutab ohust rongist maha jääda. ▶**14**

ÄRIPÄEV 22. august 2012

toimetaja Harry Tuul, tel 667 0182, e-post harry.tuul@aripaev.ee

TEGIJA

Aris Žigurs

annab lätlastele võimaluse energiaäri pealt börsil teenida

Eile sai teatavaks, et vastupidiselt Eesti Energiale plaanib Läti energiatootja Latvenergo laenata investeringuteks vajamineva raha kohalikul börsil. Eestiski aktiivselt tegutsev Latvenergo viib aasta lõpus läbi avaliku võlakirjade emissiooni, seejuures on emissioon tead-

likult suunatud just kohalikele investoritele, aga ka Läti pensionifondidele ja teiste välisinvestoritele. Seni kasutas Latvenergo investeringuteks omavahendeid ja pangalaene. Äripäeva meelest on see Eesti energiahiile, kes seni kapitali kaasanud vaid välismaalt, järgimist vääriv eeskuj.

REPLIIK

Maailma õnnestunuim riik on Soome

Soome on rahvusvahelises võrdluses maailma kõige õnnestunud riik, kirjutas eile Helsingin Sanomat. Konfliktide ja riigi kokkukukkumise oht on Soomes võrreldes teiste riikidega kõige väiksem, väidab Ameerika sõltumatu ühing The Fund for Peace, kes koostab iga-aastast varisemisohtlike riikide indeksit. Ainult Soome sai 178 riigi hulgas hinnangu, et selle areng on "eriti tugevatel alustel". Kohe Soome seljatakse jäävad Rootsi ja Taani. Somaalia on säilitanud oma koha maailma kõige ebaõnnestunuma riigina. Eesti on 143. kohal, lõunanaabritest jääb Leedu meist ettepoole, Läti aga tahapoole.

PARIMA tulemuse sai Soome muu hulgas majanduse arengu kategoorias.

PÄEVA FAKT

1

MILJARD latti ehk 1,4 miljardit eurot hoiab Läti laenude toel reservis. Läti rahandusministri Andris Vilksi sõnul ületab Läti majandus mahult kriisieelse taseme ning kui on näha, et Läti majandus areneb, kärbitakse reservid märksa tagasihoidlikumaks ja selle arvel makstakse tagasi Rahvusvaheliselt Valuutafondilt ja Euroopa Komisjonilt saadud laen.

AJALOO ILU

Väga valus õppetund

August 2007. Äripäev kirjutas, et ettevõtjad peavad rahandusministeeriumi avaldatud majanduskasvu prognoosi ikka liiga optimistlikuks, kuigi seda langetati. Rahandusminister Ivari Padar teatas, et rahandusministeerium kärpis kevadise majanduskasvu prognoosi 8,3%-lt 7,3 %-le, inflatsiooniprognosi tõstis aga 7,4% peale. Samas kasvas järgmise aasta riigieelarve oodatav maht 96 miljardi kroonini. **Hetkeseis.** Käärid prognoositu ja tegeliku vahel osutusid tunduvalt suuremateks võrreldes ka kõige pessimistlikumate ennustustega. Eesti majandus kukkus 2008. aastal 3,7% ja jätkas 2009. aastal 14,3% langusega. Krokodillide kärpekääre vältida poleks ilmselt olnud võimalik, kuid vähegi kainemalt olukorda hinnates oleks löiked olnud vähem valusad.

HOMME

Kuidas mõjutab Venemaa liitumine WTO-ga Eesti saetööstust?

LOE ÄRIPÄEVAST

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

JUHTKIRI

Soome roll Eesti majanduse turvasadamana kahaneb

Soome on olnud Eestile mitte ainult eeskujuks, vaid ka vahetult toeks ja turvasadamaks. Olematu vahemaa, lähedane keel ja kultuur on teinud põhjanaabrast eestlaste meelispaiaga, kus kümned tuhanded eestlased on leidnud tööd. Kuid mida enam on riik avanenud Soome lahe lõunakallastele, seda rohkem on Soome endas süvenenud proteksionismiliikumine. Nii ehitajate, laevnike kui ka Soome enda toiduturistide suhtes.

Äripäeva meelest on Soome ajastu Eesti majanduses astunud langustrendi. Muidugi ei tähenda see, et Soome mõju Eesti majandusele päevapealt lakkab. Vastupidi, on tõenäoline, et kaubandus- ja majanduspartnerina jääb Soome ka edaspidi pikkadeks aastateks Eesti jaoks olulisse rolli. Kuid seda üha vähem.

Nii ongi juba näha, et aina rohkem minnakse tööle Soome kõrval või asemel teistes riikidesse, näiteks Rootsi või Norra. Viimane on naftaraha toel ja Euroopa Liidu välise riigina üha atraktiivsem. Võimalusi on ka Venemaal, näiteks Peterburis on kohalikul turul tegutsevate ettevõtjate sõnul ehitusboom. Samuti on näiteks langustrendis Soome turistide arv Eestisse, keda asendavad venelased ja lääne-eurooplased.

Ühelt poolt teeb murelikuks, et Eesti lähedase, mõistetava, usaldusväärse ja kindla partneri osakaal kahaneb. Teiselt poolt on see jällegi hea. Eesti sõltuvus Soomes toimuvast väheneb. Kuigi peaminister Andrus Ansip on ühest riigist suures sõltuvuses olemise ohtudest rääkides viidanud Venemaale, on tegelikult selliseks riigiks seni olnud pigem Soome.

Üks langustrendi põhjus on, et Soome kaldu proteksionismi. Küsimus ei ole ainult maksumärgis, millest kirjutab tänane Äripäev. Nimelt peavad alates 1. septembrist kõik Soomes ehitusel töötajad kandma kaa-

”

Pikemas plaanis vajab iga terve majandus kõrgel tasemel püsimeks konkurentsi. Survet teha asju paremini.

sas kaarti oma maksumärgiga. Isegi need, kes vaid ajutiselt tööl, näiteks alla kuue kuu, ega pea kohalikku riigikassasse makse maksma.

On mõistetav ja õigustatud, et soomlased soovivad turgu korrastada, maksudest hoidumine on ebauus konkurentsieelis. Kuid sellisel sõna otseses mõttes sildistamisel on korrastamise asemel tugev turu kaitsmise maik. Raskestes turule ligipääsu kinnistatakse maksumärgiga olemasolevat turuolukorda. Ühtlasi, vastavalt vaatevinklile, kas survestatakse või meelitatakse töötajaid ka Soomes makse tasuma. Lisaks on ju aastate jooksul erinevaid survemeeetodeid, alates ametühingutest lõpetades maksustamisega, kasutatud välismaalaste kas just turult tõrjumiseks, kuid kindlasti raamidest surumiseks.

Põlissoomlaste juhile Timo Soinile vaadatakse Eestis tihti positiivselt. Nagu mehele, kes seisab oma rahva huvide eest. Ilmselt unustades, et soinism võib tähendada tuhandete töökohtade kadu ka eestlastele. Samuti maksuraha vähenemist Eesti riigieelarvest.

Loomulikult on see Soome enda otsustada ja lühiajaliselt võibki proteksionism Soomele kasu tuua. Tekib, vähemalt ajutiselt, rohkem töökohti ja maksuraha. Kuid pikemas plaanis vajab iga terve majandus kõrgel tasemel püsimeks konkurentsi. Survet teha asju paremini. Ilmekas näide on ju soomlaste au ja uhkus ning meilegi eeskujuks olev Nokia. Olles sisuliselt turgu valitsev ettevõtte, pimestuti edust ja jäadi loorberitele puhkama. Tulemuseks on allakäik, millest väljatulekuks oodatakse imet mitte enam Soomest endast, vaid juba välisimpulsi toel. Nokia aktsia kaupleb aga senikaua kahe kümnendi madalaimal tasemel.

Loe Äripäevast

KAANELUGU "Eesti ehitaja ei taha numbrit külge" tänases lehes lk 4-5

Avaldame sügavat kaastunnet
Eve Pässile *EMA* kaotuse puhul.

AS Äripäev

müüme | parandame | paigaldame | hoiustame

Ära näe vaeva, saadame

rehvid kulleriga koju kätte!

Broneeri rehvivahetus 6 553 556

KUMM.EE

GOOD YEAR

MICHELIN

Continental®

Kütusevarraste lao soodusmüük!

Paigalda nüüd oma autole
kütusevarras ja säästa
puhast raha.

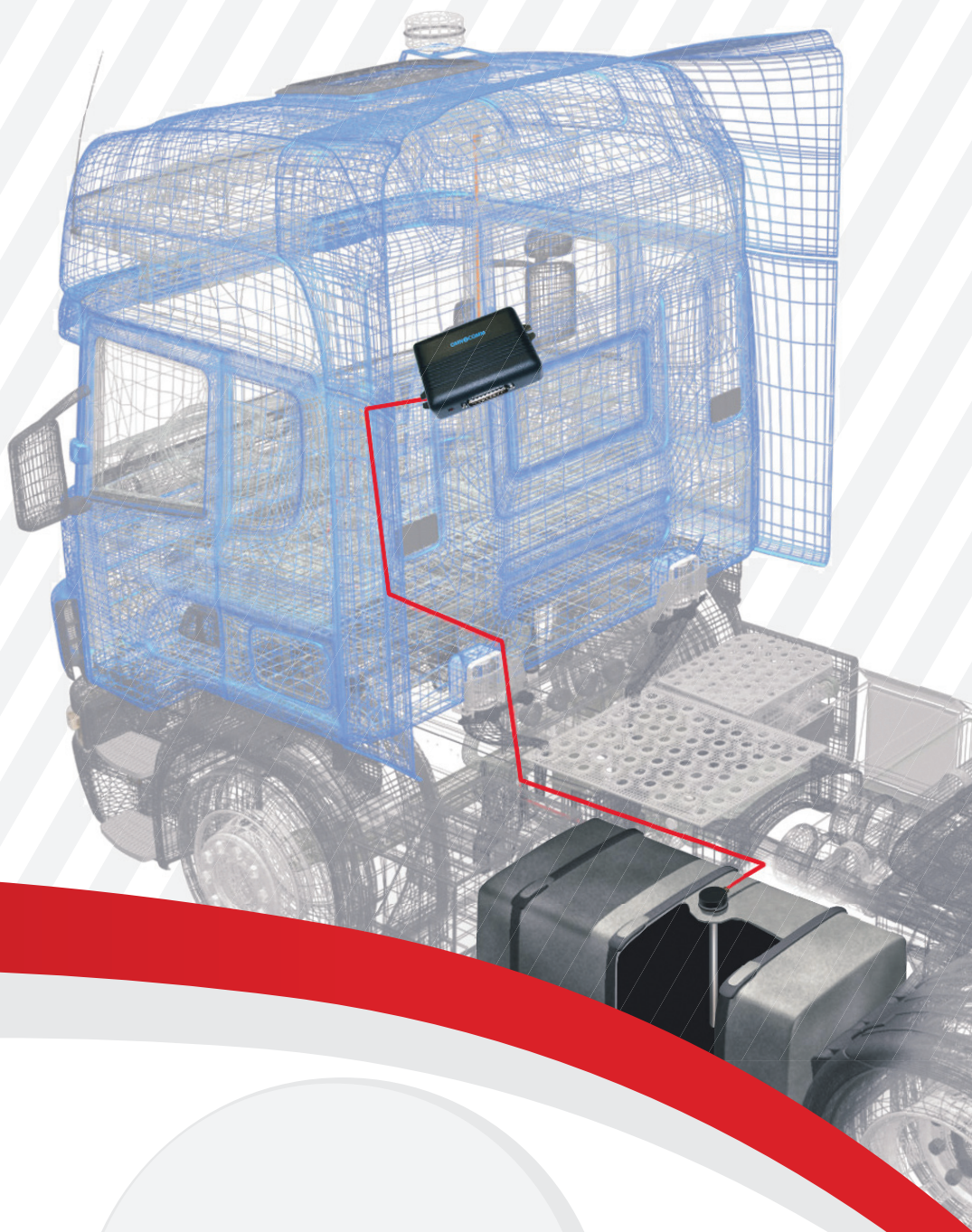
- ▶ Varda ja GPS seadme paigaldus **100 €**
- ▶ Kütusevarras **150 €**
- ▶ GPS seade **TASUTA**

Kampaania kestab kuu lõpuni liitunud klientidele.

**Küsi pakkumist telefonil 687 07 22 või
e-kirja teel info@valve.ee**

GSMvalve OÜ 687 0722 www.valve.ee info@valve.ee

KODUVALVE

GSMvalve koduvalvesüsteem on Eestis enim paigaldatud juhtmevaba koduvalve. Iga kuu saab keskmiselt 100 kodu üle Eesti uue koduvalve. GSMvalvel on Eestis üle 4000 koduvalve kliendi, oleme koduvalve-süsteemide eksperdid!

www.valve.ee

NUTIKAD
LAHENDUSED

AUTOVALVE

Jälgi oma autode liikumist reaalsajas ja minevikus! Säästad aega ning raha. Autovalve programm kohandatakse vastavalt kliendi soovidele. Programm ühildub kõigi raamatupidamis- ja logistikalahendustega.

www.autovalve.ee

VALVEKAAMERAD

Uskumatult suur valik valvekaameraid ja lisaseadmeid otse kaamerad.ee netipoest.

www.kaamerad.ee

NÕRKVOOLUTÖÖD

GSMvalve projekteerib, paigaldab ja hooldab nutikaid nõrkvoolusüsteeme üle Eesti. Vastavalt kliendi soovile valitakse sobilik nõrkvoolu toode maailma juhtivate tootjate seast ja viiakse teenuse täislahendus kliendini. GSMvalve külastab pidevalt üle maailma turva- ja elektroonikamessi, et pakkuda klientidele uusimaid nõrkvoolulahendusi.

www.valve.ee

Haakon Nõmme: Ei ole enam kedagi tööle võtta, sest eestlased ei suvatse oma pabereid korda ajada. Nad kas ei suuda või ei oska või ei taha.

NRDXline OY juhataja professionaalsete töötajate puudusest

ÄRIPÄEV 22. august 2012

toimetaja Kristi Malmberg, tel 667 0158, e-post kristi.malmberg@aripaev.ee

A Mis on mis **Ühes registris on kõik** **ettevõtted koos**

VEEBIAADRESSIL www.tilaajava-stuu.fi saavad end registreerida Soomes tegutsevad ehitusettevõtted. Seal on koos info kõikide vajalikelt ametitelt ning registris olemine välistab selle, et ettevõtte peab füüsiliselt kohal käima dokumente küsimas. Registris uuendatakse andmeid automaatselt vähemalt iga kolme kuu tagant. Kui mõnel ettevõttel on millegagi probleeme, antakse sellest kohe märku. Nii saavad tellijad veenduda, et objektil töötavate firmadega on kõik korras ning ei ole ohtu, et võidakse trahvi saada. Soomes ettevõttele maksab registris olemine 90 eurot aastas, Eesti ettevõttele 200 eurot aastas.

SUOMEN Tilaajavastuu Oy tegevdirektor Lars Alback (vasakul), Tondi Koolituskeskuse konsultant Alvar Mikker ja Tondi Koolituskeskuse tegevjuht Veiko Kopp teevad koostööd, et Eesti ehitajatele uut seadust tutvustada. FOTO: RAUL MEE

TÖÖ VÕÖRSIL

Eesti ehitaja ei taha numbrit külge.

Maksunumber peaks pettusi vähendama

A KADRI PÕLENDIK
kadri.polendik@aripaev.ee

Alates 1. septembrist peavad kõigil Soomes töötaval ehitajatel olema maksunumbrid, kuid praeguseks on eestlastest ehitajaid maksunumbrite registris veel väga vähe.

Kaks nädalat enne tähtaja saabumist on numbrit saanud alla tuhande Eesti ehitajat, kuigi hinnanguliselt peaks Soomes ehitustel töötama 20 000 eestlast. Soomes tegutsevatele ehitusettevõtetele loodud registri Tilaajavastuu tegevjuhti Lars Albäcki teeb see murelikuks, sest kardetakse, et numbrite küsimine jääb viimasele minutile ning töötajad ei saa piisavalt kiiresti kõiki dokumente korda. Eestis on küll olemas koostööpartner – Tondi Koolituskeskus, kust on lisaks tööalastele koolitustele võimalik saada ka korrektseid maksunumbrite kaarte, mis alates 1. septembrist peavad kõigil ehitajatel objektil töötades nähtaval kohal olema. Ometi võib sügisel minna olukord keeruliseks, kui maksunumbri vastu hakkavad korraga huvi tundma tuhanded töötajad.

“Kõik peavad endast märku andma ja end maksunumbriregistrisse kirja panema. Idee on selles, et nii maksuamet kui ka sotsiaalkindlustusamet saavad numbrit abil kontrollida kõiki ehitusobjektide töötavaid inimesi,” selgitas Albäck.

Paberimajandus korda! Ettevõttel on võimalik aja kokkuhoiu mõttes tellida kõigile oma töötajatele korraga nii maksunumbrid kui ka vastava märgistusega kaardid. Selleks peab aga ehitajal olema soome isikukood, mille saamiseks tuleb tal Soome kohale sõita ja sealsest maksuametist läbi käia. Nii mõnigi Eesti ettevõtte ei ole sel põhjusel oma töötajatelt maksunumbreid veel nõudnud, sest sel ei ole mõtet enne, kui on vaja konkreetsele objektile tööle minna. Seve Ehituse AS soome projektijuht Andres Madalik ütles, et neil veel maksunumbritega kogemust ei ole, kuna siiani ei ole Soomes olnud veel ühtegi objekti. “Ei ole mõtet sinna saata inimesi igaks juhaks edasi-tagasi sõitma. Kui lähivad, lähivad päev või kaks varem kohale ja teevad oma paberid korda,” lausus Madalik.

Maksunumber annab töötaja kohta põhjalikku

infot, näiteks on registreeritud, millal ta alustas Soomes töötamist. Sellega tagatakse, et kõik ehitajad, kes on Soomes töötanud vähemalt 183 päeva, hakkavad seejärel riigile makse maksma. Kui registreerimisel selgub, et töötaja on põhjanaabrite juures viibinud kauem, on õigus tagasiulatuvalt välja nõuda maksmata jäänud tulumaks.

Kui kontrollimise selgub, et ehitusobjektile ei ole töötajate või mõne ettevõtte dokumentidega kõik korras, ootab ees trahv. Trahvida võidakse nii tellijat, peatöövõtjat kui ka tööandjat tellijavastutuse seaduses sätestatud kohustuste täitmata jätmise eest 50 000 euro ulatuses. Samuti kustutatakse ettevõtte tulumaksu registrist.

Maksupettused ei pruugi kuhugi kaduda. Albäck rääkis, et uued nõuded tulenevad möödunud aastal Soomes kehtima hakanud maksunumbrite seadusest, millega püütakse tõkestada nn musta raha levikut ehitusturul. Soome politseiameti andmetel jääb riigil välismaise tööjõu palkamisega seotud rikkumiste tõttu aastas maksudena saamata 600–700 miljonit eurot. Uue seadusega on tehtud kontroll sedavõrd karmiks, et ümbrikupalga maksmine ja maksudest kõrvalehiilimine peaks olema välistatud. “Soomes on majanduskuritegude vastu võitlemine muutunud populaarseks,” ütles Albäck.

Soomes tegutseva Eesti ettevõtte Ehiter Arendus OÜ juhi Lauri Nooti sõnul on uus seadus tehtud selleks, et rohkem eestlasi hakkaks makse maksma Soome. “Mina arvan, et kõige suurem probleem soomlaste jaoks on see, et Eesti firmad viivad raha Eestisse. See on probleem, mitte see, et keegi kuski põllu taga mustalt teenib,” ütles Noot. Ta lisas, et mitu nende alluvuses olevat ehitajat on käinud maksuametis isikukoodi ja maksunumbrit küsimas ning nad on lisatud kohe ka maksumaksjate registrisse. Ometi ei ole see vajalik enne, kui ehitaja on Soomes töötanud kuus kuud.

Asi Ehitusfirma Rand ja Tuulberg Soomes tegutseva tütarettevõtte Rakennusyhtiö Rand & Tuulberg Oy juht Andrus Aavaste tõdes, et bürokraatiat on rohkem kui enne, kuid midagi oluliselt keerulisemaks ei muutunud. “Maksunumbreid tuleb hakata registreerima ja see nõuab lisatööd,” sõnas Aavaste.

Ettevõtjad ei usu, et seadusemuudatus kaotab täielikult maksupettused Soome ehitusturul. “Ma ei tea, kui suur abi sellest süsteemist on. Võib-olla midagi on,” märkis Madalik, kelle hinnangul ei välista uus seadus, et endiselt tehakse mustalt tööd.

50 000

euroga maksimaalselt
võidakse trahvida nii
tellijat, peatöövõtjat
kui ka tööandjat mak-
sunumbrita ehitajate
kasutamise eest.

KAANEL 5

22. august 2012 ÄRIPÄEV

toimetaja Kristi Malmberg, tel 667 0158, e-post kristi.malmberg@aripaev.ee

A Tasub teada Milleks on vaja maksunumbrit

SOOME tööle saabuvad välis-
maalased peavad taotlema rah-
vastikuregistrisse kandmist ja
selle põhjal saadavat Soome isi-
kukoodi, kui neil seda juba vara-
semast ajast ei ole. Soome isi-
kukood on eeldus maksunumb-
ri saamisele.

MAKSUNUMBER on 12kohaline
personaalne numbrikombinat-
sioon. Maksunumber ei vahetu
ega muutu tööandja või tööob-
jekti vahetumisel.

MAKSUNUMBRI kasutuselevõtu-
ga püütakse saavutada olukord,
kus kõik ehitusalal töötavad isi-
kud oleksid juba enne töö alus-
tamist kantud maksuameti re-
gistrisse.

MAKSUNUMBRIGA nimesilt peab
olema ka ehitusobjektil tööta-
vatel kontoriametnikel, korista-
jatel ja valvuritel. Õppeasutuse
õpetajatel ja praktikantidel peab
olema ehitusobjektil töötamisel
õppeasutuse kaart koos maksu-
numbritega.

LOE lähemalt http://www.vero.fi/en-US/Tax_Administration/Eesti_keel/Maksunumbrit_puudutav_juhend_ehitussekto%2821032%29

A Kommentaar Tööjõupuudus hakkab ilmnema

HAAKON NÕMME
NRDXline OY juhataja

**Turg hakkab nüüd puhastuma. Näen, et vä-
ga palju eestlased lahkuvad maksunumbri-
te pärast. Loomulikult ei ole meeldiv, et ini-
mestele mingid numbrid külge pannakse.**

Kuid praegu ma leian, et selleks, et siin turg
korrastuks ja hinnad tõuseksid, on see hea.
Eesti firmade seisukohast on see muidugi halb
– eriti neil, kes vahendavad põhiliselt tööjõu-
du ega ole mingeid garantiisid kuhugi and-
nud.

Mul on suurfirmades eesti tuttavatest pro-
jektijuhte ja nad ütlevad, et kuna asjad on tel-
lija suhtes nii karmiks aetud, et võid saada all-
töövõtja eest, kellel ei ole kõik paberid kor-
ras, kuni 50 000 trahvi, siis ei ole enam keda-
gi tööle võtta, sest eestlased ei suvatse oma pa-
bereid korda ajada. Nad kas ei suuda või ei os-
ka või ei taha.

Tegelikult on spetsialiste vajaka. Omaette
probleem on professionaalse tööjõu puudus,
mis on siin olnud juba aastaid. Soomlased ar-
vavad, et kuna neil on nii palju töötuid ehitus-
sfääris, tuleks need tööle võtta.

Tegelikkus on see, et pole kedagi võtta, sest
nad ei tee tööd. Niisama vennikesi võib Ka-
daka turult iga loll ka tuua. Ainult üle keskea
mehed on need, kes suudavad veel midagi te-
ha. Noori tuleb ehitusele vähe, sest see töö on
must ja raske.

LADY GAGA

THE BORN THIS WAY BALL

ERIKÜLALISED

The Darkness JA LADY STARLIGHT

TALLINNA LAULUVÄLJAKUL

LAUPÄEVAL

OSTA PILET TICKETPROST. HINNAD AL. 49 €

WWW.LADYGAGA.COM

Logos for sponsors: Sky Plus, 7, Sky Max, Delfi, Solars Kino, Live Nation, and FBI.EE.

EELARVE

Ligi: küsijad on lahkemad kui eelarve.

Ministrid tõstaks palgakulud üle tippaja taseme

RAHANDUSMINISTER Jüri Ligi arvates on palkadega väike manööverdamisruum tekkinud, aga kaugelt väiksem, kui ministrid sooviksid.
FOTO: ANDRES HAABU

HANNES SARV
hannes.sarv@aripaev.ee

Rahandusminister Jüri Ligi poolt "kulumistriteks" ristitud kolleegid sooviks järgmise aasta riigieelarvest palgaraha juurde saada üle 82 miljoni euro. See tõstaks riigieelarve personalikulud 2008. aasta tasemest ülespoole.

2013. aasta riigieelarvet koostavale rahandusministeeriumile on personalikulude kasvaks teistelt ministeeriumidelt lisatootlusi laekunud kokku 82,2 miljoni euro ulatuses. Kui kõigi soovid arvesse võtta, moodustaks riigi personalikulud järgmisel aastal üle 650 miljoni euro. See oleks ligi 15% rohkem kui tänavu. Summa oleks näiteks ka suurem kui 2008. aastal, kui personalikulud moodustasid riigieelarves 630 miljonit eurot.

Ligi: küsijad eelarvest lahkemad. "Vara. Meil pole ju veel prognoosi ja käivad läbirääkimised," kommenteeris Ligi ministrite soovide eelmise nädala reedel. "Aga küsijad on lahkemad kui eelarve, see on selge," lisas ta.

Mitmed ministrid on välja öelnud, et avaliku sektori palgaootused on õigustatud – näiteks lahendab haridusminister Jaak Aaviksoo õpetajate palga küsimust, kaitseminister Urmas Reinsalu kaadrikaitseväelaste, siseminister Ken-Marti Vaher politseinike ja päästjate ning sotsiaalminister Hanno Pevkur tervishoiutöötajate oma.

Suurusjärgud saladus. Kes täpselt ja kui palju palgafondi raha juurde küsib, ministeeriumid ei avalda. Reinsalu sõnul on kaitseväelaste palgamure vaja lahendada. "Kaitseväelaste lahkumine on viimase aasta jooksul saavutanud kriitilise ulatuse. Kui meil ei õnnestu 2013. aastal taastada vähemalt kärbe-eelset palgataset, jääme ilma kõige pädevamatest ohvitseridest ja allohvitseridest ning see annaks Eesti kaitsevõimele sellise löögi, millest toibumiseks kuluks aastaid," kommenteeris ta.

Vaher sõnas, et raha vajatakse lisaks sisejulgeoleku valdkonnas. "Riigieelarves on siseministeeriumi selge prioriteet sisejulgeoleku valdkonna töötajate motivatsiooni tõstmine ja selle eest eelarveläbirääkimistel ka seisame. See tähendab, et enne kõike taotleme järgmiseks aastaks lisaraha siseministeeriumi valitsemisala palgafondi suurendamiseks," teatas ta.

Ligi võttis eelmisel nädalal oma kolleegide valit-

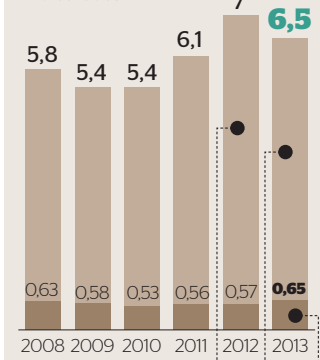
susest üksjagu kritiseerida. Näiteks soovitas ta neljapäeval valitsuse pressikonverentsil unustada paarikümne protsendi suurused palgatõusud. Ta ütles, et ühiskond pole rikkaks veel saanud. "Teatud manööverdamisruumi on hakanud haldusala des tekkima, aga see ei ole mingi massiivne number, mida välja hõigata. Ja üldisel tasemel riigisektori palgad ei ole nii madalad, et oleks vaja viriseda," sõnas ta.

Erasektor jääb riigile alla. Kui kõrvutada möödunud aastate riigisektori keskmist palka erasektori keskmisega, siis võib Ligel õigus olla. Nimelt on avaliku sektori keskmine olnud viimasel kahel aastal erasektori omast mõnevõrra kõrgem. Näiteks 2011. aastal oli keskmine brutokuupalk avalikus sektoris 853 ja erasektoris 834 eurot. Samas tuleb arvestada, et palgad on riigisektoris olnud mitu aastat külmutatud – näiteks päästjad, politseinikud ja piirivalvurid, kelle palka 2008. aastal 8% kärbiti, soovivad kärpe tagasi saada ja lisaks 4% inflatsiooni katmiseks.

Praeguse kava järgi esitab rahandusministeerium kokkuvõtte eelarveläbirääkimistest koos ettepanekutega 6. septembri valitsuskabineti nõupidamisel. Lõplikud otsused langetab valitsuskabinet.

Võrdlus Palgakulud buumiaja tasemel

riigieelarve kulud ja personalikulud
mld eurodes

planeeritud riigieelarve

riigi eelarvestrateegia

ministrite küsitud

personalikulud

ALLIKAS: RAHANDUSMINISTEERIUM

Turismifirmade liit kahtleb GoAdventure'i kasumis

KAISA GABRAL
kaisa.gabral@aripaev.ee

Turismifirmade liit seab reisikorraldaja GoAdventure'i mulluse 143 000eurose kasumi kahtluse alla, reisiettevõtte juhi hinnangul on see aga üllatav ja alandav.

"Peamiselt Egiptuse ning Türgi tšarterreise korraldava GoAdventure teenis 2011. aastal 12,98 miljoni eurose käibe juures 143 010 eurot kasumit, teenindades siinse turu suurima reiskorraldajana aasta jooksul 28 380

klienti," teatas GoAdventure eelmisel nädalal.

"Kui võrrelda käibe- ja kasuminumbrit ning väidetavat teenindatud reisijate arvu teiste turuosalistega, siis on näha, et esitatud numbrite juures on müügitulu ühe reisija kohta kaks korda väiksem kui suurimal reiskorraldajal Novatoursil," kinnitas Eesti Turismifirmade Liidu tegevjuht Kersti Kont. See seab kahtluse alla sellise kasumi teenimise turismiärist, lisas ta.

"Võttes arvesse 2011. aasta

lennukohtade arvu, võib üheselt väita, et GoAdventure'i väide üle 28 000 kliendi teenindamisest ei klapi, kuna teiste turuosalistate monitooring näitab, et kõnealusel ettevõttel oli kokku 19 540 lennukikohta," märkis Kont.

Samuti teatas GoAdventure, et Eesti Panga ja Tallinna lennujaama statistika põhjal oli nende osakaal Eesti reisikorraldusturul mullu detsembris 68%. Kondi sõnul on see väide meelevaldne. "See number võis selline olla detsembri ühel päeval, mitte

aga terves kuus või aastas," selgitas Kont.

"See turismifirmade liidu kommentaar oli väga veider, see on kuidagi väga ebanormaalne reaktsioon nende poolt! Kõik meie numbrid on ametlikud ja auditeeritud. Selline liidu reaktsioon alandab meid," ütles GoAdventure'i juht Oksana Golovina. "Me pole liidu liige, pole seda kunagi olnud, eks see on nende jaoks häiriv, et liiduväline ettevõtte on edukam kui mõni liitu kuuluv ettevõtte."

REISIFIRMA GoAdventure'i juhi Oksana Golovina arvates on liidu reaktsioon veider. FOTO: ANDRAS KRALLA

Neivelti firma kahjum 5,5 miljonit eurot. Põhjus aktsia hinnalanguses

KAISA GABRAL
kaisa.gabral@aripaev.ee

Pankur Indrek Neivelti pereettevõtte Trust IN sai möödunud aastal Bank Saint Petersburgi aktsiate allahindluse tõttu ca 5,5 miljonit eurot kahjumit.

Neivelt polnud nõus ettevõtte tulemusi kommenteerima. "Me peame ikkagi eurooplasteks saama ja tegelema avalike ettevõtetega, mitte pereettevõtetega," kirjutas ta vastuseks kommentaaripalvele. "Trust IN on väike pereettevõtte. Ma ei ole oma mäletamist mööda oma pereettevõtte majandustulemusi kunagi kommenteerinud."

Bank Saint Petersburgi pangal oli eelmisel aastal tulude poolest erakordselt hea aasta. Laenuportfell kasvas 14,3% ja pank teenis rekordilise kasumi – 5,9 miljardit rubla. Pank tõusis hoiuste mahult aastavahetusel Venemaa 16. pangaks.

Raamatupidamislik kahjum. Kuna OÜ Trust IN bilansis on tähtsamateks varadeks Bank Saint Petersburgi aktsiad ja hoiused, siis sõltub selle majandustulemus peamiselt aktsiate üles- või allahindlusest. Seoses ärevate aegade maailma kapitaliturgudel ja pangandussektori aktsiate ebapopulaarsusega

PANKUR Indrek Neivelti pereettevõtte Trust IN teenis aasta varem võrraldavas suurus kasumi. FOTO: VEIKO TÖKMAN

Ä Kes on kes Indrek Neivelt

TÖÖTAS 1991-2005 Hansapangas, viimased kuus aastat grupi peadirektori ja juhatuse esimehena. Sellesse perioodi jääb ka **SKANDAAL**, mis rasis pankuri remomeed. Nimelt jäi Neivelt vahele insaidertehinguga, pääsedes sisuliselt karistusest, küll aga sai trahvi Hansapank.

ALATES 2005. aastast on Neivelt Bank Saint Petersburgi nõukogu esimees ning erinevate ettevõtete nõukogu liige.

langes pikaajalise ja strateegilise investeringu Bank Saint Petersburgi aktsia hind, tekitades ettevõttele 5,5 miljoni euro suuruse raamatupidamisliku kahjumi. 2010. aastal oli ettevõtte kasum 4,6 miljonit eurot.

Kuna ettevõtte aruandlus toimub eurodes, aga osa varasid on investeeritud Ameerika dollari-tesse, Rootsi krooni ning Bank Saint Petersburgi aktsiad on rublades, siis võtab ettevõtte raamatupidamislikult kursiriske. Samas võib ka väita, et maandab kursiriske, oli kirjas ettevõtte majandusaasta aruandes.

"Ettevõtte on korralikult kapitaliseeritud, likviidne ja jätkusuutlik. Lühiajalised kõikumised aktsiahindades ei mõju-

ta ettevõtte tegemisi," seisis aruandes.

Ettevõtte hindas aasta edukaks. Veel märgib ettevõtte aruandes, et 2011. aasta oli OÜ-le Trust IN edukas. Ettevõtte (Bank Saint Petersburg ja AS Ldiamon), mille juhtimises Trust IN aktiivselt osaleb, näitasid eelmisel aastal rekordilisi tulemusi. Positiivset rahavoogu ja kasumit teenis ka lühiajaliste investeringute portfell.

Mullu olulisi investeringuid ei tehtud ja seetõttu muutus ettevõtte väga likviidseks. Tänavu plaanib Trust IN investeerida.

Neivelt kinnitas valmisolekut vastata Peterburi panka puudutavatele küsimustele.

Algab Kawe Investeerimisfondi LIKVIDEERIMISMENETLUS

AS Kawe Kapital (registrikood 10179365, asukoht ja postiaadress Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn, Eesti) teatab Kawe Investeerimisfondi (edaspidi: fond) likvideerimisest. Fondi deposiitorium on AS Swedbank. Finantsinspeksioon andis fondi likvideerimisloa oma 2012. aasta 15. augusti otsusega nr 4.1-1/57. Fondi likvideerimismenetlus algab selle teate avaldamisele järgnevast päevast.

Fondi võlausaldajad peavad oma nõuded fondi vastu esitama **hiljemalt 23. oktoobril 2012** (kaasa arvatud). Võlausaldajate nõuded ja muud fondi likvideerimisega seotud avaldused ning taotlused palume esitada digiallkirjastatult e-posti aadressil **kawe@kawe.ee** või tähtkirjaga ASi Kawe Kapital postiaadressil.

Üürile anda:
Soodsa hinnaga
176 m² büroopind
Tartu mnt 74

Lisainfo:
Indrek Peedo
+372 50 20 705

lvm kinnisvara

Helsingi messikeskus

Küllaga häid põhjuseid Soome sõiduks!

Helsingi messikeskus on Soome suurim messide ja kongresside toimumiskoht, mis on tuntud oma professionaalsete ürituste ja teeninduse rahvusvahelise taseme poolest. Helsingi on meeldivalt lähedal ja messikeskus külastajale kergesti leitav. Tere tulemast!

24.–26.08 Forma sügis – kingitused, sisustustarvikud, tervise- ja loodustooted, moetooted	9.–12.10 FinnBuild –ehitus ja ehitusteenused Keskkonnatehnika – keskkond, kommunaalmajandus, vesi ja kanalisatsioon, jäätmed ja jäätmete taaskasutus InfraExpo – uus mess taristuehituse alal	2.–4.11 DigiExpo – digitaalne meelelahutuselektroonika HiFiExpo
1.–2.09 X-treme Car Show –eriautode näitus	9.–11.10 Areen – spordirajatiste ehitamise ja hooldusvahendite erialaüritus	2.–4.11 Skiexpo – talisport BoardExpo – lumelauamess Jäähoki ja saalihoki mess
12.–16.09 Habitare – mööbel, sisekujundus, disain Valgus – valgustuse erialamess ArtHelsinki –kaasaegne kunst Salong – antiigimess	19.–21.10 Ilu • Mood • Tervis • Ehted ja kellad	9.–11.11 ELMA – maamess Metsamess • Käsitöömess OutletExpo – tarbekaupade müügist
26.–27.09 Sekretäride päevad Ärikingitused CORE Kongress – konverentsikorraldus ja üritusturundus OFFICE Büroo ja ICT – büroovahendid, infoedustus- ja kommunikatsiooniseadmed	20.–21.10 GSW Pro – ehte- ja kellatööstuse erialaüritus	10.–11.11 Lemmikloomamess 15.–17.11 Hambaarstide päevad
26.–27.09 easyFairs @ PAKEND easyFairs @ Elekter – elektriala mess professionaalidele	25.–28.10 Helsingi raamatumess Helsingi muusikamess Vein, toit ja hea elu – veini- ja toidusõprade mess ArtForum – kunstinäitus ja müük	4.–5.12 Studia – haridusmess edasiõppijaile Võitja 2012 – Soome Kennelliidu koertenäitus

Helsingin Messikeskus

Soome Messid, Helsingi messikeskus, Messuaukio 1, PL 21, FI-00521 Soome. Tel: +358 40 450 3250, info@finnexpo.fi, www.finnexpo.fi
Soome Messide esindaja Eestis – Profexpo OÜ: info, kutsed, messikülastuspaketid. Tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee/soomemessid

KOHTUASI

Enda firmale hankeid sahkerdanud ametnik süüdi. Libapakkumused

A KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee

Kaitsepolitsei poolt vahele võetud keskkonna-inspektsiooni endine ametnik Raivo Kütt mõisteti Harju maakohus kokkuleppemenetluses süüdi korruptsiooni- ja konkurentsikuritegudes. Lisaks mõistis kohus kuriteos süüdi Kütile kuuluva OÜ JMK Marine.

Kaks suve tagasi algatasid kaitsepolitsei amet ja riigiprokuratuur uurimise tollase keskkonna-inspektsiooni haldusosakonna vanemspetsialisti Raivo Küti suhtes, kahtlusega, et ta suunab inspektsiooni korraldatud mootorpaatide hankeid enda firmale.

Uurimise käigus selgus, et juba 2007. aastal nelja kalajärelevalve mootorpaadi ostmiseks korraldatud riigihanke ettevalmistamise ja läbiviimise komisjoni liikmena leppis Kütt oma tuttavaga kokku, et Küti firma kui tegelikult pakkuja varjamiseks esitatakse samal hankel pakkumus tuttava firma kaudu.

Süüdistuse järgi kirjutati hankedokumentidesse Küti kui hankekomisjoni liikme seisukohti arvestades pakkujate võrdset kohtlemist eirav ning olemasolevaid konkurentsitingimusi ebamõistlikult kitsendav tingimus, mis andis riigihankel osalemisel põhjendamatu eeliseid Küti huvides tegutsevale ettevõttele. Ainsa pakkumuse tegigi toona OÜ Manufaktuur. Keskkonnainspektsioonilt üle 153 000 euro saanud ettevõttele esitas Kütt seejärel raha kättesaamiseks arveid.

Kütt oli näppupidi juures ka 2010. aasta keskkonnainspektsiooni viie paadi, nende mootorite, haagiste ja lisavarustuse ostmise hankel. Seekord esitas Küti firma nimel pakkumuse üks Soomes registreeritud äriühing. Ka seekord oli seatud kitsendavad tingimused, mistõttu hankele tulnud kahest pakkumusest vastas nõuetele vaid Küti huvides tegutseva ettevõtte oma.

Kuna see pakkumus ületas hanke eeldatavat maksumust, venis hanke tulemuste kinnitamine ning lõpuks lükati pakkumus tagasi. Kütt väljendas aga 2010. aasta augustis keskkonnainspektsioonis koosolekul aktiivselt vastuseisu pakkumuse tagasilükkamisele.

Veel süüdistati Kütti, et ta sõlmis JMK Marine nimel ja huvides konkurentsi kahjustava kokkuleppe kahe äriühinguga, et tagada Eesti Maaülikooli korraldatava uurimislaua ostu riigihanke võitmine enda firma poolt.

2010. aasta sõlmiti Eesti Maaülikooli ja OÜ JMK Marine vahel ostu-müügileping uurimislaua, mootori, haagise ja aparatuuri ostmiseks maksumusega üle 64 000 euro.

Eelmisel teisipäeval toimuma pidanud kohtuistungil alul teatas kohtunik Velmar Brett, et määrab

uueks istungipäevaks reede. Äripäeva andmetel ei olnud kohtunik rahul poolte vahel kokku lepitud karistuse suurusega ning andis neile mõne päeva aega uue kokkuleppe sõlmimiseks.

Riigiprokuratuuri prokuröri abi Alar Lehesmets selgitas, et kohtuliku menetluse alates jõudsid pooled arusaamisele, et esimeses kokkuleppes fikseeritud karistus ei vasta valitsevas kohtupraktikas omaks võetud karistumääradele, mistõttu otsustasid nad sõlmida uue kokkuleppe, mille juurde jäämist Kütt vabatahtlikult kohtus kinnitas. Kütile vahetat mõju avaldav, s.o koheselt ärakandmisele kuuluv karistuse määr märkimisväärselt ei muutunud, märkis ta.

Kokkuleppeni jõudmine oli raske. Küti kaitsja, vandeadvokaat Madis Kiisa ütles kohtus, et kokkuleppe saavutati suhteliselt keeruliste läbirääkimiste käigus.

Kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsusega määrati Kütile ja tema firmale rahalised karistused. Kütt kohtuotsust kommenteerida ei soovinud.

“Olen kohtuotsusega rahul ja leian, et antud süütegusid ja isikut arvestades on tegemist kohase karistusega,” märkis prokuröri abi Lehesmets.

HARJU
maakohust väljudes on keskkonna-inspektsiooni endine ametnik Raivo Kütt üsna rahuloleva ilma. FOTO: ERIK PROZES

ERIK PROZES

VOLAKÜTID INKASSO

KUI TEIL ON VÖLANÕUETEST TULENEVAID
PRETENSIOONE JÄRGMISTE ISIKUTE VASTU,
SIIS VÕTKE ÜHENDUST VÖLAKÜTTIDEGA:

Jasere OÜ	12126812	Rengar Kasela
Tactical City OÜ	11544370	Tõnis Orumaa
Rakken Est OÜ	11071960	Erki Mehikas, Virgo Tsõtsini
Balti Istik OÜ	11037638	Kaupo Örne
AssolSaar OÜ	11905193	Assol Saar
Võhu Vein OÜ	10229471	Džamala Gassõmova, Rašad Azimov, Aleksei Krjutškov
FooDog OÜ	11492408	Pille Poks, Ingrid Maltsaar
Barvinoks OÜ	11668250	Vladimir Kotenko
Marknet Media OÜ	12077380	Johannes Kanter, Eleri Kurvet, Jaanika Kivilo
IKM OÜ	12077172	Triin Vuks
Kuivajõe Talukaup OÜ	10037926	Kalev Kõiva
Freewater OÜ	11945264	Urmas Randmäe, Madis Metsa
TONDI ÜKS AS	10540520	Illi Plats
Babin Ehitus OÜ	11474847	Andrei Babin
Kross & Partnerid OÜ	10622760	Märten Kross
Testmed Pro OÜ	11710957	Andrei Haponen
Belken Ehitus OÜ	11379066	Veiko Vähi
Est Arms OÜ	11751169	Tõnis Orumaa
Töötute Adaptatsioonikeskus MTÜ	80197643	Olga Filippova, Larissa Štukaturova
Haljassaare OÜ	11098947	Viljar Vahesaar, Vilgo Vahesaar
Renosegu OÜ	10974660	Hardi Edela

OSTAME JA MENETLEME NII ÜKSIKNÕUDEID KUI KA VÖLAPORTFELLE

VÖLAKÜTID OÜ: JÕE TN 3, TALLINN, +372 668 1130

post@volakytid.ee, www.volakytid.eu

Latvenergo tuleb Balti börsile. Oodata elavat huvi

Vastupidiselt Eesti Energiale plaanib Läti energiataotaja Latvenergo laenata investeringuteks vajamineva raha kohalikul börsil.

Läti riiklik energiafirma Latvenergo korraldab aasta lõpus avaliku võlakirjade emissiooni, et kaasata kapitaliinvesteringuteks täiendavaid vahendeid.

Võlakirjad lisatakse Balti börsi NASDAQ OMX vastavasse nimekirja. Emissiooni kogumaksumuseks kujuneb 50 miljonit latti või 71,4 miljonit eurot, vahendas Läti Delfi.

Latvenergo võlakirju saab osta iga Läti elanik või juriidiline isik, teatas ettevõtte.

“Iga lätlane ja Läti ettevõtte saab neid märkida,” ütles ettevõtte nõukogu liige Zane Kotane. Ta usub, et Läti pensionifondid ja teised Euroopa riikide in-

Ä Tasub teada
Latvenergo müük
kasvas mullu 20%

LATVENERGO mullune müügitulu suurenes viiendiku võrra, ulatudes 974 miljoni euroni. Kasumit teenis ettevõtte pea 63 miljonit eurot, millest 57 miljonit maksti dividendidena välja.

LATVENERGO GRUPI elektrienergiamüük kasvas 2011. aastal enim Leedus ja Eestis, moodustades kokku 2296 GWh, mis ületab 2010. aasta müügi kolmekordselt. Eestis kasvas turuosa 2 protsendilt 7 protsendini.

vestorid on huvitatud võlakirjade ostmisest. Tegemist ei ole vahetusvõlakirjadega, mille eest saaks märkida aktsiaid.

“Otsus tulla kapitaliturgudele testib ettevõtte stabiilsust. Võlakirju emiteeritakse tavaliselt siis, kui potentsiaalsed investorid on kindlad ettevõtte stabiilsuses, populaarsuses ja konkurentsivõimelises,” ütles Latvenergo juhatuse esimees Aris Žigurs.

Emissiooni valmistab ette SEB. Võlakirjade täpsemad tingimused on veel otsustamata.

Saadud vahendid kasutatakse investeringuteks tootmisse ja ülekandevõrkudesse. Seni tegi Latvenergo investeringuid omavahendeist ja pangalaenu abil. Eelmise aasta lõpus moodustasid Latvenergo netokohustused 732 miljonit eurot.

ARIPAEV.EE

Ä Taust
Küti firma edu
riigihangetel

RAIVO KÜTI FIRMA JMK MARINE on riigihangete registri järgi võitnud viimasel neljal aastal kokku summas ligi 291 000 euro väärtuses. Summa on ilma käibemaksuta. Hankijateks on Eesti Keskonnauuringute Keskus, vee- teede amet, Eesti Maaülikool, Tallinna Tehnikakõrgkool ja keskkonnainspeksioon. **1991. AASTAL ALUSTAS** JMK Marine kodulehe järgi tegevust paadimootorite müü- giga. Hiljem lisandusid pakutava- te toodete hulka ka paadid ja kaatrid ning nende kõikvõi- malikud lisaseadmed. Algu- sest peale on tähtsal kohal ol- nud paadimootorite hooldus ja remont. **RAIVO KÜTT** on ettevõtte osa- nik, juhatuse liikmed Marje Kütt ja Kalle Kütt.

Ä Tasub teada

Karistused

HARJU MAAOHUS tunnistas Küti süüdi korruptsioonivas- tases seaduses kehtestatud toimingupiirangu teadvas rikkumises suures ulatuses ja konkurentsikuriteos ning mõistis talle rahalise karistu- se 8282 eurot. Sellest pööratakse täitmise- le 1800 eurot ning ülejäänud osa suhtes määrati tingimisi kolmeaastane katseaeg. Kütt peab rahakaristuse tasu- ma kuue kuu jooksul. **KOHUS MÕISTIS** konkurensi- kuriteos süüdi Kütile kuuluva osaühingu JMK Marine ning määras firmale rahakaristu- se 11 084 eurot, millest tuleb reaalsetl ära maksata 3000 eurot. Ülejäänud osa suhtes määra- ti tingimisi kolmeaastane kat- seaeg.

Inspektsioon: selliseid juhtumeid ei tolereerita

Keskkonnainspeksiooni pea- direktori Peeter Volkovi sõnul tekitas Raivo Küti tegevus inspeksioonile eelkõige moraalse kahju ning selliseid juhtumeid ei tolereerita. Järgneb intervjuu Volkoviga.

Milline on Teie hinnang amet- nik Küti tegevusele? Tegemist on juhtumiga, mida me kindlasti ei tolereeri. Raivo Kütt on 2011. aasta alguses teenistusest vabastatud.

Kui kaua töötas Kütt keskkonnainspeksioonis ning millist kahju sai inspektsioon Küti kohtuotsuses väljatoodud tegevusest? Raivo Kütt töötas inspeksioonis alates 1995. aastast kuni 3. jaanuarini 2011 (esialgu inspektorina, hiljem haldusosa- konna vanemspetsialistina). Kui rääkida kahjust, siis on tegemist eelkõige moraalse kahjuga. Mis puudutab 2010. aasta riigihanget, siis ebaseadusliku tegevuse kahtlusel tühistasime selle.

Kütil oli inspektsioonis ka abiline

Riigiprokuratuuri dokumen- diregistrist nähtuvalt oli Kütil inspektsioonis ka abiline, samas haldusosakonnas töotanud vanemspetsialist Külli Reino. Küti soovil koostas Reino nii JMK Marine kui ka veel kahe, näiliselt Küti firmaga konkureeriva ettevõtte nimel fiktiivsed, teadlikult kõrgema hinnaga pakkumused. Eesmärgiks oli tagada Küti firma pakkumuse edu- kaks tunnistamine. Reinot kahtlustati konkurentsikahjustavale kokkulep-

Mida on inspektsioon ette võtnud, et sarnaseid asju enam ei juhtuks? Väga oluline roll on meie oma sisekontrollil, kes aitab kaasa ka kõne all oleva juhtumi uurimisele. Samuti peaks taolisi juhtumeid ära hoidma iga-aastane riskide hindamine ning ka majanduslike huvide deklareerimine.

Riigihangete registri andmetel on OÜ JMK Marine võitnud sel aastal kaks keskkonnainspektsiooni korraldatud riigihanget, kokku ligi 140 000 euro (ilma käibemaksuta) eest. Mis saab nendest lepingutest? Sel aastal on sõlmitud üks leping ujuv- vahendite ja paadimootorite hooldamiseks. Selgituseks: eelmisel aastal sõlmitud leping lõpetati seoses mahu täitumisega ja sel aastal tuli teha uus hange, mille võitis madalaimat hinda pakkunud OÜ JMK Marine. Hange on nõuetekohaselt läbi viidud ja puudub alus kehtiva lepingu lõpetamiseks.

pele ja kooskõlastatud tegevusele kaasaitamises, millega nii otseselt kui kaudselt määratakse kindlaks kolmandate isiku- te suhtes hinna- ja muid kauplemistingimusi.

Pääses kergelt. Riigiprokuratuuri prokuröri abi Alar Lehes- metsa määrusega lõpetati tema suhtes kriminaalmenetlus oportu- niteedi korras, kuna Reino stii ei olnud suur ja puudus avalik menetlushuvi. Riigituludesse kohustati teda maksma 1000 eurot.

Nelja Energia AS on taastuvenergiaettevõtte, kellele kuuluvate projektide arv on Baltimaade suurim. Ettevõtte peamine tegevusala on tuuleparkide ja muude taastuvenergia jõujaamade ehitus, arendus ja opereerimine. Nelja Energia AS opereerib tuuleparke Eestis, Lätis ja Leedus. Nelja Energia AS kuulub Norra ja Eesti kapitalile.

4Energia AS soovib leida

TEGEVJUHTI

Läti esindusele

Peamised tööülesanded:

- energiaturu kaardistamine ja analüüs, uute projektide algatamine ja suhteloomine;
- taastuvenergia projektide arendamise, projekteerimise ja ehituse koordineerimine;
- energiatootmise koordineerimine;
- ettevõtte esindamine suhtlemisel riigiasutuste ja teiste partneritega.

Nõudmised kandidaadile:

- kõrgharidus (eelistatud on energeetika või keskkonnajuhtimine);
- väga head teadmised energia, energeetika ja keskkonnapoliitika valdkonnast;
- huvi ja teadmised taastuvenergeetika valdkonnast, tehniline taiplikkus;
- suurte projektide juhtimise kogemus, äriline mõtlemine, analüüsivõime;
- hea planeerimisoskus, eesmärgipärasus ja kõrge ärikultuur;
- väga hea suhtlemis-, läbirääkimis- ja argumenteerimisoskus;
- väga hea inglise keele oskus (kõnes ja kirjas), väga hea vene keele oskus (kõnes).

Pakume:

- väljakutsed ning isiklikku arengut pakkuvat tööd arenevas valdkonnas rahvusvahelises edukas ettevõttes;
- tugevat ja toetavat meeskonda.

CV ja motivatsioonikiri palume saata hiljemalt 05.09.2012 e-posti aadressil ene.kohtla@manpower.ee. Lisainfo: tel 630 6565, Ene Kohtla

Tegusam elu – sellest mõtteviisist juhindume iga päev, kui loome klientidele võimalusi aktiivseks ja mitmekülgseks eluks kogukonnas.

Tegusama elu kodud

AS Hoolekandeteenused MÜÜB AVALIKUL KIRJALIKUL ENAMPAKKUMISEL põhitegevuseks mittevajaliku kinnisvara.

Pakkumiste esitamise tähtaeg 31.08.2012 kell 12.

Udriku mõis

koos sinna juurde kuuluvate hoonetega
Lääne-Viru maakond, Kadrina vald,
Udriku küla
Kinnistute kogupindala: 135 000 m²
Enampakkumise alghind: 246 400 eurot

Mõisamaa mõis

koos sinna juurde kuuluvate hoonetega
Rapla maakond, Märjamaa vald,
Mõisamaa küla
Kinnistute kogupindala: 647 300 m²
Enampakkumise alghind: 289 000 eurot

Kernu mõis

koos sinna juurde kuuluvate hoonetega
Harju maakond, Kernu vald,
Kohatu küla
Kinnistu pindala: 219 100 m²
Enampakkumise alghind: 305 000 eurot

Ravila mõis

koos sinna juurde kuuluvate hoonetega
Harju maakond, Kose vald,
Ravila alevik
Kinnistute kogupindala: 110 701 m²
Enampakkumise alghind: 190 000 eurot

Aavere hooldekodu

Lääne-Viru maakond, Väike-Maarja
vald, Vao küla
Kinnistu pindala: 29 745 m²
Enampakkumise alghind: 15 200 eurot

Sõmera klubi

Saare maakond, Kärla vald,
Kärla alevik
Kinnistu pindala: 15 457 m²
Enampakkumise alghind: 20 000 eurot

Lisainformatsioon: kinnisvara.hoolekanne.ee

Kinnisvaraturg põletab Joakim Heleniuse vara

Ä KEN ROHELAAN
ken.rohelaan@aripaev.ee

Eelmisel aastal hindas Colliers International Joakim Heleniuse osalusega Rosamil OÜ-le kuuluva Rae valla maatüki 6,8 miljonilt eurolt 3 miljonile. Kinnistu läheb osaliselt Tallinna vangla ehituseks kuuluvasse ostu-müügi tehingusse. Heleniuse suurosalusega Trigon Capitali tütarettevõtte Rosamil OÜ juhatuse liikme Ülo Adamsoni sõnul hinnati maatüki väärtus allapoole vastavalt turusituatsioonile.

Adamsoni hinnangul võib maatüki väärtusele positiivselt mõjuda Riigi Kinnisvaraga sõlmitud leping enne hinnakorrigeerimist. “Eeldan, et aasta lõpus peaks kinnistu väärtus tõusma,” lootis Adamson. Sel suvel kinnitati uue Tallinna vangla

JOAKIM Heleniuse osalusega Rosamil OÜ-le kuuluva Rae valla maatüki hind korregeeriti 6,8 miljonilt eurolt 3 miljonile, mida kinnisvarahinnand tulevikus teevad, näitab aeg. FOTO: ERIC PROZES

detailplaneering, mistõttu projekti jätkumine hoiab Rosamilile kuuluva kinnistu väärtust üleväl. Tõsisemaks hinnakorrigeerijaks võib osutuda kinnisvaraturul toimuv.

Sarnane seis on ka Saue vallas asuva Chester Universal OÜ-le kuuluva kinnistuga, mille väärtuse langetas Colliers International 51 miljonilt eurolt 13,2 miljonile.

Trigon Capitali osalusega Chester Universali arendatava maatüki puhul on tegemist Tallinn Gate'i nimelise projektiga, mille raames üritatakse ehitada Baltimaade suurimat kaubanduskeskust. Praegu jätkatakse projekti samade plaanide järgi, kuid aasta lõpus soovitakse koostöös maanteeametiga välja kuulutada ristmiku ehitushange.

Majanduskonverents

Äriplaan 2013

toimub 26. septembril 2012 Nokia kontserdimajas

Mõjuvõimsad, autoriteetsed ja aktiivsed Eesti ettevõtjad räägivad oma ootustest ja hirmudest 2013. aasta eelarve koostamisel

Konverentsil esinevad:

Eesti Panga president **ARDO HANSSON**
Suurettevõtja **TIIT VÄHI**
Tippadvokaat ja ettevõtja **AKU SORAINEN**
Suurinvestor **JÜRI KÄO**
Kaupmees **JÜRI ROSS**
Ehitusettevõtja **AIVAR TUULBERG**
Transpordiettevõtja **HUGO OSULA**
PricewaterhouseCoopersi partner **AGO VILU**
Statoil Fuel ja Retail Eesti juht **KAI REALO**
Danske Bank Eesti juht **AIVAR REHE**
OEG suuromanik **ARMIN KARU**
Suurettevõtja **URMAS SÕÖRUMAA**
Suurettevõtja **JÜRI VIPS**
Suurettevõtja **HILLAR TEDER**
Eleringi juht **TAAVI VESKIMÄGI**
Toiduainetööstur **ALEXANDER MUSAROV**
KPMG Balticu partner **ANDRIS JEGERS**
Nordea Bank Eesti juht **VAHUR KRAFT**
Konverentsi juhivad:
Äripäeva peatoimetaja **MEELIS MANDEL**
ja peadirektor **IGOR RÕTOV**

Korraldaja: **Äripäev**

Konverentsi **soodushind** registreerumisel kuni 31.08.2012 on **399 eurot** (km-ga 478,8 eurot). Tavahind 439 eurot (km-ga 526,8 eurot).

Registreerimine veebis www.konverents.aripaev.ee või 6670 0441 või seminarid@aripaev.ee

Konverentsi projektijuht: Anne-Ly Raudhein, tel 667 0107

Konverentsi programmijuht: Äripäeva arendusdirektor Mari Kõlli, tel 508 9810

www.konverents.aripaev.ee

Toetajad:

30. augustil Radisson Blu Hotel Olümpia

LEMMIKLEKTORI LOENG

RABACONDA
RIDER DEVELOPED DESIGNS

KUIDAS PIDADA EDUKAID LÄBIRÄÄKIMISI RAHVUSVAHELISTEL TURGUDEL?

JAKOB SAKS räägib 15aastase praktilise kogemuse baasil sellest, kuidas läbirääkimisteks ette valmistada, kuidas tagada oma huvide saavutamine, kuidas reageerida vastase käikudele, millal on õige aeg loobuda, kuidas tajuda ohumärke jne.

REIGO RUSING ja **OTT HEIDMETS** Navirec OÜst lisavad põneva kogemusloo Eestis väljatöötatud müügitulemustest ja selle edu kopeerimisest ekspordiriikides ning räägivad, kuidas avada uusi turge tulemuslikult, kiiresti ja väikeste ressurssidega.

Äripäev

Radisson BLU
HOTEL OLÜMPIA, TALLINN

Seminari **soodushind** kuni 24.08.2012 registreerudes **149 eurot** (+km), hiljem registreerujatele 199 eurot (+km). Kahe või enama inimese osalemisel ühest maksjaettevõttest kehtib hindadele soodustus 5%. Lisainfo ja registreerimine telefonil **667 0020** või **www.seminar.aripaev.ee**

29. augustil Advokaadibüroos Glikman & Partnerid

ÄRIPÄEVA SEMINAR

KUIDAS AMETIASUTUSTEGA TULEMUSLIKULT KOOSTÖÖD TEHA?

Kuidas esindada ja kaitsta oma ettevõtte huve?
Kommunikatsioonibüroo Powerhouse juhataja ja konsultant **JANEK MÄGGI**

Lobitöö lubatud piirid.
Advokaadibüroo Glikman & Partnerid vandeadvokaat ja partner **LEON GLIKMAN**

Kuidas olla edukas ettevõtte arendamise riiklike toetuste taotlemisel?

Konsultatsioonibüroo Vertex Consultingu asutaja ja juhtimiskonsultant **ANDRO KULLERKUPP**

JANEK MÄGGI

LEON GLIKMAN

ANDRO KULLERKUPP

Äripäev

GLIKMAN & PARTNERID
BALTIIC LEGAL SOLUTIONS

Seminari **soodushind** kuni 22.08.2012 registreerudes **159 eurot** (+km), hiljem registreerujatele 199 eurot (+km). Kahe või enama inimese osalemisel ühest maksjaettevõttest kehtib hindadele soodustus 5%. Lisainfo ja registreerimine telefonil **667 0411** või **www.seminar.aripaev.ee**

SWEDBANKI osakonnajuht Kristjan Tamla tõdeb, et eestlane tarbib ja investeerib varasemast julgemalt. FOTO: RAUL MEE

Pank: majandust veab sisenõudlus. Korrektsioon ülespoole

Ä SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Ä JOOSEP LAIK
joosep.laik@aripaev.ee

Eestlased ei muretse liiast euroala probleemide pärast – nii eratarbimine kui ka investeeringud kasvasid selle aasta alguses jõudsalt, ehkki ekspordi kasv võtab hoogu maha, nentis Swedbank eile avaldatud majandusülevaates.

Esimesel poolaastal kasvas Eesti majandus valdavalt sisenõudluse toel. Kogu aasta majanduskasvuks prognoosib Swedbank Eestile tänavu 3%, mis on mõnevõrra kiirem tempo, kui pank prognoosis aprillis. Tuleva aasta teisest poolest hakkab kasvu jälle rohkem eksport vedama, kui nõudlus maailma majanduses taastub. Tuleval aastal prognoosib Swedbank Eesti majanduskasvu kiirenemist 4%-le ja järgneval aastal 4,3%-le.

Swedbanki Balti investeerimiskeskuse analüüsi osakonna juhataja Kristjan Tamla sõnul korrigeeris pank aasta alguses tehtud prognoosi 0,3% võrra

üles. “Peamiseks põhjuseks on oodatust paremad tulemused sise- ja välisnõudluses juba aasta esimesel poolel. Ka sisenõudlus näib olevat vähem mõjutatud euroalas toimuvast – esimene poolaasta viitab tugevale kasvule nii investeeeringutes kui ka tarbimises,” märkis Tamla.

Tööjõupuudus surub hindu üles. Peamiste riskidena Eesti majandusele näeb Tamla jätkuvalt maailmamajanduses ning eriti euroala riikides toimuvat, aga ka toormehindade oodatust kiiremat kasvu.

“Kvalifitseeritud tööjõu puudus võib viia täiendava hinnasurveni juba järgmisel aastal. Jätkuvalt suur pikaajaliselt töötute hulk aga suurendab nende majapidamiste hulka, kel on keeruline ka esmavajalikke kulutusi katta,” selgitas Tamla.

Peamised riskid Eesti majandusele johtuvad väliskeskkonnast, eelkõige euroala kriisi arengust. Swedbank ei välista ühe võimalusena ka euroala osalist lagunemist, märkides, et Ees-

tisse jõuaks negatiivne areng eelkõige finantsturgude ja kaubanduskanalite kaudu.

Eesti ekspordi kohta nendib Swedbank, et see kasvas 2010. ja 2011. aastal jõudsalt, seistes üsna ühel jalal – elektroonikasektoril. Nüüd on kasvama hakanud ka muud valdkonnad. Tänavu prognoosib Swedbank Eestis ekspordi kasvaks 3,4%. Tuleva aasta prognoosi on ebakindluse kasvu eeldades kärbitud 5,9%-le.

Impordi kasvaks prognoosib Swedbank tänavu 6,7%, mis tuleval aastal aeglustub 4%-le.

Kvoodiraha leiab koha. Investeeringud on Eestis kasvanud kiires tempos, kuna valitsus peab ära kasutama kvoodimüügist saadud raha. Avaliku sektori investeeringud kasvasid tänavu mullusega võrreldes 30%. Kokku kasvavad investeeringud tänavu 12,6%, mille taga on ka ettevõtjate suurem investeerimisjulgus. 2014. aastal investeeringud aga vähenevad, kuna võtab aega, enne kui ELi uue eelarveraamistiku vahendid liikuma saavad.

Ä Kommenteer Näha on müügi kasvu

KADRI LAINAS,
Prisma turundus- ja kommunikatsioonidirektor

Kuna oleme avanud ka uusi poode, siis võrreldava statistika saaks Tallinna põhjal, kus ei ole uusi kauplusi lisandunud.

Kui võtame Tallinnas tegutsevad Prismad, siis on müügitulu kasv olnud 24%. Terve Eesti lõikes on müügitulu kasvanud viiendiku kuni veerandi võrra, olenevalt asukohast ja aastaajast. Samas ei ole võimalik näha, kui palju on kasvanud ostujõud majanduskasvu tõttu ja kui palju on olnud tegemist keti hea tööga konkurentidelt turu võitmisel. Rohkem on hakatud tarbima toitu ja garderoobikaupu. Väga palju on kasvanud spordi ja ajaviitetarvete ning kodutehnika läbimüük – kuni 30%.

Valmisfirmade müük, äri- ja mittetulumusühingute asutamine
Firma kätte 24H jooksul! Suur nimeväärtik

 www.wasp.ee
info@wasp.ee
Tel. 6 77 01 55
Mob. 51 12 061

Eestimaa on ilus!
PUHKA EESTIMAAL
www.maaturism.ee

ML-TRANSPORT

Osakoormate vedu tagaluukautodega TALLINN – HELSINKI – TALLINN

Enne kl 12 tellitud veos järgmisel tööpäeval sihtkohas!

tel: +372 505 5074
info@mltransport.ee

www.mltransport.ee

BÖRS

Olympicu internetiäri juhiks sai Kaido Ulejev

Eilest on Eesti esimese litsentseeritud veebikasiino ja pokkeritooa Olympic-Online.com-i juht Kaido Ulejev.

“Kaughasartmängude turul muutub konkurents tihedamaks iga päevaga ning usume, et Kaido kogemustepagasile panustamine aitab meil kiiremini kasvada nii koduturul kui teistel sihtturgudel,” ütles Olympic Entertainment Groupi juhatuse esimees Madis Jääger. “Ulejevi puhul on ühtviisi olulised tema pikaajalised kogemused nii turunduse, meedia kui ka juhtimise vallas.”

Varem on Ulejev töötanud kolm aastat Eesti Ekspressi, Maalehte ja Eesti Päevalehte kirjastava ASi Eesti Ajalehed juhatuse liikme ja turundusdirektorina, olnud juhtivatel kohtadel Ekspress Grupis ja töötanud Age Comi reklaamiagentuurides. Ulejevil on Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja suhtekorralduse bakalaureuse kraad.

STATISTIKA

Tööstustoodangu tootjahind tõusis

Tööstustoodangu tootjahinnaindeks kerkis juulis võrreldes juuniga 0,2% ja võrreldes eelmise aasta juuliga 1,5%, teatas statistikaamet. Eelmise aasta juuliga võrreldes mõjutas indeksi keskmisest enam toiduainete ja soojusenergia tootmise hinnatõus ning elektroonika-seadmete tootmise hinnalangus. Ekspordihinnaindeks kahanes tänavu juulis võrreldes eelmise aastaga juuliga 1,2%. Impordihinnaindeksi muutus oli juulis võrreldes eelmise aasta juuliga 2,6%.

PANGANDUS

Pangakaart jõuab mobiiltelefoni

Eesti pangad ja tehnoloogiaettevõtted katsetavad makselahendust, kus pangakaardi kiibi funktsioonid on tõstetud mobiiltelefoni SIM-kaardi kiibile. Projekti tulemusena võib pangaklient tulevikus sooritada kaardimakseid plastikkaardi asemel hoopis mobiiltelefoniga. Selleks, et tehnoloogiline uuendus kasutusele võtta, tuleb rakendada NFC tehnoloogiat, mis võimaldab kiibi abil raadiosageduslikus lähiväljas toimivaid kontaktivabasid autentimis- ja makselahendusi. Pilootprojekts osalevad Sampo Pank, OÜ ELIKO Tehnoloogia Arenduskeskus, EMT, Nordea, SEB ja Swedbank ning Oberthur Technologies. Projekti katsetatakse 2013. aasta jaanuaris.

HINNAD

Toit kallines juulis järsult

Toiduhinnaindeks FAO oli konjunktuuriinstituudi andmeil tänavu juulis 6% kõrgem kuu varasemast tasemest. Hinnatõusu vedasid suhkru ja teravilja kallinemine. Pärast langust eelneval kolmel kuul oli FAO toiduhinnaindeksi järsu tõusu põhjuseks teravilja ja suhkru kiire hinnatõus. Piima ja lihatoodete maailmaturu hinnad oluliselt ei muutunud.

Rootsi kaalub pensionifondide liitmist

Rootsis tekitab poleemikat valitsuse plaan viis pensionifondi liita, et vähendada valitsemiskulusid ning suurendada varade tootlust.

Plaani vastased kardavad turumoonutusi ning rohkem võimalusi poliitiliseks sekkumiseks. Kaalul on ca 870 miljardi Rootsi krooni valitsemine puhverfondides, mis lähevad käiku siis, kui pensionimaksed maksetulud ületavad.

Rootsi päevalehes Dagens Näringsliv kirjutab pensionifondide olukorda uurinud töögrupi

liige Mats Langersjö, et praegune süsteem on oma aja ära elanud. Paralleelsed struktuurid ning selgete reeglite ja koostöö puudumine fondide valitsemisel tähendavad lisakulusid ning väiksemat tootlust. Töögrupp teeb ettepaneku moodustada viie fondi asemel kolm või alternatiivina üks.

Agentuur Bloomberg vahendab kriitilisi hinnanguid pensionifondide liitmise plaanile.

“Kui tekiks vaid üks suur riiklik fond, tooks see Rootsi finantsturul kolossalse võimu

kontsentratsiooni,” ütles Stockholm ülikooli professor Assar Lindbeck. “Kui turul on selline üks tugev tegija, mis saab osta aktsiaid ja selle kaudu firmade tegevust mõjutada, ei suudaks poliitikud kiusatusele vastu panna ja hakkaksid sekkuma.”

Kevadel hindas Rootsi valitsus kolme fondi tegevuse ebarahuldavaks. Väljamaksed pensionisüsteemist ületasid maksummasid mullu kolmandat aastat järjest, samas kui fondide aastatootlus oli keskmiselt 3,3%.

ARIPAEV.EE

noom

noom - ettevõtte majandustarkvara

www.noom.ee

Tallinna kontor:
Laki 12, 10621 Tallinn
+372 628 0000
info@noom.ee

Tartu kontor:
Raatuse 20, 51009 Tartu
+372 6280000
info@noom.ee

Astro Baltics

www.astrobaltics.eu

EBITUS

Kvoodiraha kuivab kokku. Mis saab edasi?

JOOSEP LAIK
joosep.laik@aripaev.ee

CO₂ kvoodimüügist saadud raha on toonud väikestele ehitajatele head ajad, aga mis raha lõppedes edasi saab, on selgusetu.

Kvoodimüügist saadud rahaga on viimase poolteise aastaga energiasäästlikumaks tehtud üle kaheksa riigi ja kohaliku omavalitsuse hoone, umbes sama paljudel objektidel tööd käivad. Kibedam tööaeg on just suvi, mil peatöövõtjatel keeruleine leida allhanke tegijaid.

Eelmisel aastal prognoosis ehitusettevõtte Nordecon, et ehitusturule paisatav raha toob kaasa kvaliteetse tööjõu puuduse ja hinnatõusu. Nordeconi juhataja esimees Jaano Vink ütles, et prognoosid on suures osas täide läinud. "CO₂ kvootidega Eestisse laekunud raha kasutamine on täies hoos ja ühest küljest on täiesti õige see, et terve hulk ehitajaid, ehitusega seotud ettevõtteid ja sektor tervikuna on saanud 2011. ja 2012. aastal väga kõvasti tööd. Eesti probleem on see, et turg on väike ja kvaliteetseid tegijaid on tegelikult suhteliselt vähe. Selle võrra on ehitussektori teatud valdkondades hinnad kasvanud üsna palju. Teatud valdkondades, näiteks avatäited, katusekatted või fassaadide soojustus, kütte- ja ventilatsioonüsteemide paigaldus, on tekkinud olukord, kus töövõtjatel on võimalik hindu tõsta, kuna nõudlus on suurem kui pakkumine."

"Ütleme nii, et praegu on fassaaditööde mahtude tipp ja isegi buumiajal ei olnud selliseid töötasusid. Praegu võib öelda, et buumiaja töötaja numbriks võib 30% otsa panna," nõustub Vingiga E&G juht Peeter Fjodorov.

Hinnatõus jääb 10-30 protsendi vahele. Riigi Kinnisvara ASil on praegu käsil mitu suurprojekti – erasektoriga koostöös ehitatavate kaksiktornide projekteerimine neljale ministeeriumile ja rahvusarhiivi uus hoone. RKASi juht Jaak Saarniit ütles, et üldiselt on nad projektidega hakkama saanud, kuid viimastel nädalatel on mõningaid mahajäämusi, sest kemplused käivad tööjõu ja hinna üle. "Väike hinnatõus, millega arvestasime ju

ba hankeid ette valmistades, on toimunud. Olenevalt hangete keerukusest on hinnatõus olnud 10–30 protsenti." RKASil on üksikuid hankeid, kus hinnad on kahekordistunud, aga need on Saarniidu sõnul spetsiifilisemad projektid, kus mõnel ehitajal ei ole läheduses infrastruktuuri ja tuleb lisatransporti kasutada.

Merko, Nordecon jt suuremad peatöövõtjad tööpõuudust otseselt ei tunne, kuid alltöövõtjate kaudu on see siiski neid mõjutama hakanud. "Ka suurematel projektidel on aknad-üksed, fassaadid, katused, küttesüsteemid ja nendele on hinnasurve küll," ütles Nordeconi juht.

Vink lisas, et tegelik probleem ei olegi tema arvates niivõrd hinnatõus, vaid CO₂ projektidele orienteerunud ettevõtete tulevik pärast 2012. aastat. "Terve hulk ettevõtteid, kes on praegu orienteeritud kvantitatiivselt mahu ära tegemisele, jääb ilma sellest, mis neile kaks aastat leiba on andnud. Juhul, kui riik ei suuda n-ö genereerida uut rahamassi ja uusi projekte, millest praegu kuulda ei ole, ootab neid väiksemaid ettevõtteid ees väga keeruline ja raske aeg."

Vingi hinnangul muutuvad ehitusmahud järgmisel paaril aastal stabiilseks või pigem langevad. Probleemiks on Vingi arvates ühtlase mõistliku stabiilse arengu puudumine ja väga suured äärmused, mis paratamatult tekitavad erinevaid riske nii tellijatele kui ka ehitajatele endile. Tööjõupuudust suurettvõtetes Vingi arvates ei ole.

Uue rahani läheb veel aega. Järgmise nn finantseerimisauku pärast on mures ka Saarniit. "RKASi enda investeeringud on stabiliseerunud 30–40 miljoni euro juures ja summa kasvamiseks väga lootust ei ole. Euroopa rahastamise üks tsükkel lõpeb ja teine algab, aga raha on otsas. Uue tsükli rahajõuab siia alles siis, kui Euroopa oma otsused ja Eesti oma kaasotsused ära teeb." Nii keskkonnainvesteeringute poole pealt ja ka põllumajanduse ja tsiviilehituse poole pealt võib Saarniidu sõnul tekida auk. "Firmad on mures, et kuidas vahepeal leida ja anda tööd ja kuidas tasuda tehnika – traktoreid, buldoosereid jms – liisingute eest."

Saarniit arvas, et järgmisest aastast kujuneb n-ö otsuste aasta, kui kasutatakse vanast perioodist jä

Ä Kommenteer Sellist kvoodi ülejääki enam ei tule

ANNE SULLING
peaministri nõunik

Suurem osa rahast kasutatakse ära sellel aastal. Osa kasutati ära ka 2011. aastal, marginaalne osa väljamaksetest jääb ka järgmisel aastasse. Sealt edasi ei ole kvoodikaubandusest aga täiendavaid rahavooge ehitusturule ette näha.

Mis puudutab eesmärke pärast perioodi 2008–2012, siis selles ei ole riigid kokkuleppeid sõlminud. Durbani tippkohtumisel eelmise aasta lõpul lepiti kokku vaid selles, et 2015. aastal lepatakse kokku 2020. aasta eesmärgid.

Selge on see, et sellist riikliku kvoodi ülejääki enam tulevikus ei teki. Praegune kvoodi ülejääk, mida olemas realiseerinud, on ainukordne ning tekkis tänu Eesti taasiseseisvumise järgsele majanduse restruktureerimisele ja tõsiasjale, et Kyoto protokollis referentsaastaks võeti 1990. aasta.

Kui riik ei suuda genereerida uut rahamassi ja uusi projekte, ootab väiksemaid ettevõtteid ees väga raske aeg.

Nordeconi juhataja esimees Jaano Vink

**Erinevad mudelid
Üle 100 töövahendi**

Lai valik laadureid kohapeal!
www.sami.ee

AS SAMI; Tule 20, 76505 Saue; tel 670 9040, 528 2732; sami@sami.ee

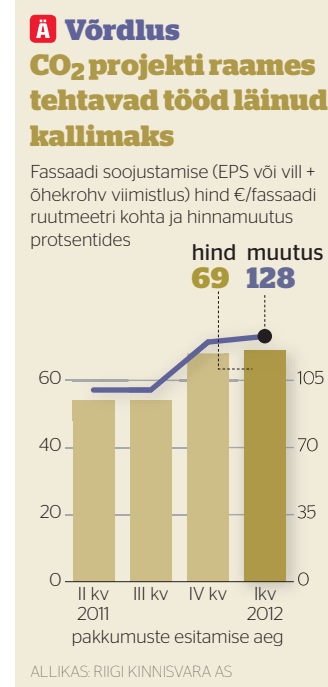
www.maakivi.eu

**maakivist-,
fassaadi-,
interjööri-,
kõnnitee-
nõlvakindlustuskivi**

kontakt info@maakivi.eu
www.maakivi.eu
Tel 5049287

www.revalkivisystems.com

ehitusuudised.ee

KVOODIRAHAGA uuendatakse teiste riigi ja kohalike omavalitsuste hoonete kõrval ka Sillamäe Kutsekooli ühiselamut.
FOTO: MADIS IDNURM

Reparo!
www.reparo.ee

**ÄRIPINDADE
EHITUS, REMONT,
SISEVIIMISTLUS**

TÖÖ

SEB: tööhõive vedajaks saab ehitusturg

Kvoodiraha ja maksukontrollide tõttu veab järgmistes kvartalites tööhõive kasvu ehitusturg, prognoosis SEB. Ühest küljest väljendas panga makroanalüütik Ruta Arumäe üllatust, et ehitussektoris töökohtade arv teises kvartalis kuigi palju ei suurenenud, samas kui ehitusmahud on suurenenud ning vabade töökohtade arv ehitussektoris on kahekordistunud. "Ilmselt on põhjuseks varimajandus ning tegelik tööhõive on suurenenud rohkem," ütles Arumäe.

TULEMUS

Arco Vara kahjum kolmandiku väiksem

Kinnisvaraarendaja Arco Vara teise kvartali kahjum vähenes aastaga 0,6 miljonilt eurolt 0,4 miljonile eurole ehk 33 protsenti. Äri kahjum õhenes poolelt miljonilt eurot sajale tuhandele. LHV ootas Arco varalt 5,2 miljoni eurose käibe juures 0,4 miljoni eurost puhaskasumit. Arco Vara käive kahanes 27,5 protsenti, 7,4 miljonile eurole. Koondkahjum vähenes 28,1 protsendi võrra, 426 000 eurole.

LEMMIKUD

ehitusuudised.ee loetuimad uudised

Tallinna Ülikooli uue hoone valmimine viibib. Tallinna Ülikooli Astra maja ei avata koos uue õppeaasta algusega. Ehitaja AS Oma Ehitaja ei jõua maja valmis kauem aega nõudnud projekteerimistööde tõttu.

Tallinna Sadam: me pole reegleid rikkunud. Tallinna Sadama nõukogu esimees Neinar Seli ütles, et juhtkond on järginud kõiki riigihangete seaduse nõudeid ning et minimaalsed lisakulud suurema kandevõimega kai rajamiseks olid põhjendatud ning ettevõttele kahju tekitatud ei ole.

rele jäänud summasid, ja uus raha hakkab liikuma kahe aasta pärast.

Ka Peeter Fjodorov, kelle ettevõttel E&G Ehitus on mitmeid käimasolevaid nn kvoodiehitisi, on optimistlik. "Pärast CO₂ projekte on ettevõttel kavas hakata tegelema uusehitiste hangetega," ütles Fjodorov. "Ma ei tea ühtegi aastat, kus riigilt ei oleks tulnud tellimusi, lihtsalt järgmisel aastal tuleb neid väiksemas mahus," lisas ta.

Buumist veel rääkida ei saa. "Erasektor veel äriganud või oluliselt elavnenud ei ole, suurim tellija on praegu ikkagi riik," nõustub Fjodoroviga ka Eesti Ehitusettevõtjate Liidu direktor Indrek Peterson. Samas hinnatõusuga seoses ta ehitustöödega ootamist ei soovitaks, kuna energiatõhususe miinimumnõudeid karmistatakse iga viie aasta tagant ja vastavalt sellele peab olema piisavalt tark ja tegema oma otsuse.

"Teada on, et kui me ehitame tõhusamalt, siis me ehitame kallimalt, samas peame arvestama, palju energiahinnad tõusevad ja kas sellest sünnib võit ja kui suur see võit on. Kas see katab kalli-

ma ehituse hinna? Aga väita, et peaksime praegu hakkama ootama seda hetke, millal hinnad hakkaksid langema või et tekiks mingisugune soodsam aeg ehitamiseks – seda ma väga ei usu," ütles Peterson. "Tööstushooneid ja büroohooneid ehitab ka praegu rohkem riik. Selles mõttes, arvan ma, et praegu on kindlasti õige aeg ehitamiseks."

Tööjõupuudus on ka Petersoni arvates tendentslik ning puudutab eelkõige kindlaid sektoreid. Palgatõus on tema sõnul sõltunud eelkõige inflatsioonist, mis on viimastel aastatel üsna kõrgel tasemel olnud.

"Teisest küljest 5–6 aastat tagasi, mis on meil aegade keskmine on olnud, olid ehitussektori palgad koguturu palgast 5–10 protsenti kõrgemad," ütles ta.

"Kui ettevõtted hakkasid kriisiaegadel kokku hoidma, siis ehitussektoris langesid palgad alla Eesti keskmise ja ma arvan, et praegu toimib ühendatud anumate seadus. See annab võimaluse kauplemiseks ja eks siin need kompromissid kuskil sünnivad, et seal, kus on tööjõupuudus, on palgatõus ilmselt ka kiiremini toimumas."

Puidubörs igal kolmapäeval

reklaam

TEL 667 0068

kood	materjal	mõõdud (mm)	kogus (tm)	1 tm hind (€)	kontaktandmed
------	----------	-------------	------------	---------------	---------------

Müük

SAARE-, TAMME-, PÕÖGI-, LEHISE- JA KASE-SAEMATERJAL; PÕÖGIST JA TAMMEST SISEVOODRILAUAD, PÄRNAPUUST SAUNALAUAD; TAMMEST, SAAREST, PÕÖGIST SISSEINA VOODRILAUAD, ERIMUSTRITEGA	eri mõõdus	kokkuleppel	kokkuleppel	tel 504 8445, 527 6943 jaak.kalm@puiduari.ee
--	------------	-------------	-------------	---

Ost

KASE-SAEMATERJAL	25 × 75-150	piiramatult	kokkuleppel	tel 503 7798, janno@meklar.ee
-------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------------------------

HAAVA ALUSMATERJALI MÄNNISAEMATERJAL	19 × 100 25 × 100 50 × 100	piiramatult	kokkuleppel	tel 50 90 826, 56 672 675, riina@nelia.ee
---	----------------------------------	-------------	-------------	---

ELME METALL
BLRT GRUPP

RAUDSELT JA TERASELT

Punane 6A, 13619 Tallinn • tel 610 2554, 610 2638 faks 610 2790
www.elmemetall.eu • e-post: elmemetall@blrt.ee

ÄRIPÄEV 22. august 2012

toimetaja Harry Tuul, tel 667 0182, e-post harry.tuul@aripaev.ee

ÜKS KÜSIMUS

Eilses Äripäevas kirjutas turunduskommunikatsiooni konsultant Kaido Ulejev sellest, milliseid vigu ettevõtted klientidega suheldes teevad.

Milline on suurim viga, mida teie firma on kundedega suheldes teinud?

MARGIT HÄRMA
kiirtoiduketi Mamo omanik

Suhtleme klientidega väga palju. Meil on kombeks kirjutada teinekord tervetele kliendigruppidele kirju – tihti küsime, et mis neile meeldib ja mida nad sooviksid veel süüa meie juures. Aga me oleksime algusest peale võinud paremini selgitada meie klientidele, millisel moel Mamo kontseptsioon on fundamentaalselt erinev teiste kiirtoidukohtade omast.

ERKKI LAUGUS
Tallinna Kaubamaja tegevdirektor

Vigu on ette tulnud ikka, aga need on ikka pigem üksikute töötajate inimlikust eksitusest, infopuudusest või suhtlemisoskusest tingitud kui süsteemist tervikuna. Kui saame klientidelt negatiivset tagasisidet, siis oleme tänulikud ja kaalume tõsiselt, kas saaksime midagi paremini teha.

KRISTIINA MITT
Tele2 Eesti jaemuügi- ja klienditeeninduse direktor

Suurt, enam kui poole miljoni kliendiga firmat kummitab bürokraatia. Ühel hetkel saime lõplikult aru, et inimese iga küsimuse kohta pika ankeedi nõudmine ja sellega kaasnev jooksumine tekitab kliendile liiga suurt frustratsiooni. Lõpetasime selle ära ja Tele2s saab pea kõiki soovide või avaldusi lahendada suuliselt.

LUGEJA ARVAB

„Mulle meeldibki, et erinevatel tootjatel on samasugustel jäätistel sarnased pakendid. Siis saab valida. Ma ikka vaatan ka, kes on tootja, ei vaata ainult pakendil olevat vahvlitopsi.

Kommentaari artiklile „Jäätisetootjad pakendisõjas“.

LOE WWW.ARIPAEV.EE

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon: (372) 667 0195,
(372) 667 0222,
faks: (372) 667 0265,
(372) 667 0165
Trükk AS Kroonpress
Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111,
faks: (372) 667 0265
Korrespondent Tartus
Väinu Rozental,
vainu.rozentala@aripaev.ee
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105,
faks: (372) 667 0200
Seminarid, käsiraamatud, Raamatuklubi ja infolehed:
tel: (372) 667 0207,

faks: (372) 667 0290
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099,
faks: (372) 667 0300
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine
Ainult Äripäeva paberlehe tellija saab lugeda Eesti parimat majanduslehte digiversiooni **Internetis, iPadis ja nutitelefonis.**
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetust kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

ÄRILAUSE

„Ojari Paas: Kes suudab kauba kiirelt ja ilma probleemideta lahti tollida, see teeb ka suurt äri.

Combidek Logistika juhataja peab Venemaa lahtitollimist paljude äride võtmeküsimuseks.

KOLUMNISTIDE KOLMAPÄEV

Igor Rõtov | Aivar Hundimägi | Meelis Mandel | Peeter Koppel | Marek Reinaas | Priit Hõbemägi | Heido Vitsur

Alalhoidlikkuse aeg saab läbi, ärme rongist **maha** jää

Hulluks oled läinud! Mis paljude töstmisest sa räägid? Unusta kohe need investeeringud. Kas sa lehti ei loe? Kas sa 2009. aastat ei mäleta? Need mõned kuud edukat müüki on olnud ajutised. Majanduskasv juba ongi olematu ja kui kogu see Kreeka jama kokku jookseb, siis oleme topelt hullemas kriisis, kui olime. Ettepanek on investeeritud peatada ja osta Tammingult Tavidist kulda.

Hoiame madalat profiili ja püüame kogu selle jama üle elada. Räägid, et konkurendid on meie kliente üle loomas. Jama, paari kuuga jooksevad nad tühjaks. Kes pärast naerab, naerab paremini – ilmselt sellise tiraadiga püüab puhkuselt naasnud nii mõnegi nõukogu esimees ambitsioonikat juhatust maa peale tagasi kutsuda.

Aastal 2009 oli eelkirjeldatu järgimine tõesti kulda väärt. Kas ajalugu kordub? Me hakkame tegema äriplaane ja eelarveid tulevaks aastaks ja ühel või teisel viisil tuleb meil sellele küsimusele vastata. Mina olen veendunud, et Eesti ettevõtjal tuleb sügisel ja aastal 2013 jõuliselt investeerida, võtta riske ja teostada oma unistused. Ärme enam piilu selja taha ja otsi tonti seal, kus seda pole. Kõikide riskide kiuste saavad turg ja majanduskeskkond olema paremad, kui täna üldiselt arvatakse. Need, kes Tavidist kulda ostavad, on päeva lõpuks kaotajad.

Muidugi ma tean, et täpselt ennustada suudab ehk Igor Mang, aga mitte surelikud. Tänapäeva globaalne majandus koosneb suurest hulgast kiiresti muutuvatest mõjuritest, mida majandusteadlased ja analüütikud interpreteerida püüavad. Paraku üsna abitult. Lehman Brothersi pankrotti ei suutnud keegi ette näha.

Ka Eesti kohta püüavad tublid inimesed IMFis, Brüsselis, Eesti Pangas ja valitsuses majandusprognose paika panna. Paraku pole ettevõtjatele sellest kasu olnud. Viimase 20 aasta jooksul on ametlikud ennustused lennanud alati vastu taevast, kui hõlbed on suured. Hoogsat majanduskasvu 2005–2007 ei prognoosid mitte keegi. Veelgi suuremasse ämbris astuti, kui ei suudetud ligilähedaseltki ette näha 2009. ja 2010. aasta tagasilöögi sügavust. Ma poleks põrmugi imestunud, kui 2013. aastal algav hoogne majandustõus jääb ka nüüd teaduslikult prognoosimatuks.

REPLIIK

Kas euro laguneb või **kukub** kokku?

Euro kriisi üle arutledes on tekkinud kaks eraldiseisvat, kuid tihti segunevat mõistet. Üheks euro lagunemine ja teiseks kokkukukkumine, kollaps. Euro lagunemise all peetakse reeglina silmas olukorda, kus üks (on ta siis nõrk nagu Kreeka või tugev nagu Soome) või mitu riiki otsustavad eurost loobuda ja euroalalt lahkuda.

Muu hulgas kuulub mõiste alla ka idee Põhja-eurost. Kas seda tehakse vabatahtlikult või sunniviisiliselt, ei omagi täht-

IGOR RÕTOV
Äripäeva peadirektor

„Eesti ettevõtjal tuleb sügisel ja aastal 2013 jõuliselt investeerida, võtta riske ja teostada oma unistused.

sust. Sisuks on, et euro ise jääb püsima, kuid tema kasutajate ring muutub.

Küll aga on oluline, kas selline lagunemine toimub suunatud ja plaanitud või kontrollimatult. Viimane võib meid juhtida euro kollapsini.

Euro kokkukukkumine on omakorda juba hoopis midagi hirmsamat. See on olukord, kus mitte üksikute riikide, vaid kogu euroala (17 riiki) majandus kangehtub ja kukub kokku, kuna euro kaotab väärtuse ja iga-

suguse usaldusväärsuse. Euro asendatakse kas uue või uute valuutadega.

Kahte mõistet segi ajades on kalduvus näha ohte vale või pooliku nurga alt, tegelikult erinevana. Kehtiv euroala päästmise plaan ongi olnud kinni dogmas, et vaid euroala lagunemise vältimine tagab euro püsimise. Kuid vähemalt samaväärne oht ja ühtlasi kibe iroonia peitub selles, et jättes euroala teadlikult lagunemata, võib see lõppeda kollapsiga.

EESTI ESIMENE MILJARDIFIRMA. Ericsson Eestil õnnestus mullu oma müügitulu enam kui kahekordistada. Mobiilsidevõrkude tootja mõõdus 1,24 miljardi eurose käibega nii Tallink Grupist kui ka Eesti Energiast.

GOLDMAN: MÜÜGE AKTSIAD PRAEGU MAHA. Goldman Sachs USA aktsiastrateegia juhi David Kostini viimasest klien-

dikirjast õhkub peaaegu meeleheidet, kui ta palub klientidel raha aktsiatest välja võtta enne, kui saabub fiskaalne kuristik.

MAAKLER ON KUNINGAS. Kui Eesti üürnikud on alandlikult leppinud sellega, et maakler küsib vahendustasuks ühe kuu üüri, siis viimase aja trendiks on, et sellele vahendussummale lisatakse veel 20 protsenti käibemaksu.

KOMMENTAAR

Praegune kriis on väärtushinnangute kriis

USA endine president Bill Clinton peab tänapäeva korporatiivse Ameerika hädade põhjuseks, et firmadele on tähtsamaiks muutunud aktsionärid. Kui varem vastutasid ettevõtted enam-vähem võrdsest aktsionäride, klientide, töötajate ja kogukondade ees, kus nad tegutsesid, on nüüd aktsionärid kõige tähtsamad. Firma, kes tahab aktsionäridele meeldida, peab aktsia hinna kõrgel hoidmiseks tegema kõik.

Vale lähtealus? Kui firma on sattunud raskustesse ja kaotab raha, on kulude kärpimine firma elushoidmiseks hädavajalik. Firma kulude alla käib ka tööjõud. Mis juhtub ettevõtte aktsiaga, kui ta teatab massilisest tööjõu vähendamisest? Eetilise seisukohast vaadates tahaks öelda, et firma aktsia kukub kivina, kuid tegelikuses aktsia tõuseb, kuna ettevõtte vabaneb kuludest. Mõned kuud tagasi kirjutas Daily Mail, et Californias vallandati eelarvekärbete tõttu aasta õpetaja. Kärpekirves on karm ja eriti paistab see välja masskoondamistel, kus 30 000 töökoha vähendamise seas ei tähenda üks

RAINER SAAD
börsitoimetaja

”

Altruism on vabatahtlik, sellele ei saa kapitalismis lootma jääda.

töökoht mitte midagi. See õpetaja oli kindlasti hea eeskuju oma õpilastele ja kogu haridussüsteemile, kuid pankroti äärel olev California osariik, peab mõtlema enda ellujäämisele.

Muutuse vajadus. Ameerika motivatsioonikõneleja Jim Rohn on toonud hea näite inimese palgast ja positsioonist vabaturumajanduses: kuigi meie ümber on palju toredaid inimesi, kes kindlasti vääriskid kõrget palka, sõltub nende töötasu suurus ikkagi sellest, mis väärtust nad turumajanduses loovad. Filantroop George Soros

on öelnud, et kapitalism ei ole arvestanud altruismiga. See tähendab, et kapitalismis, kus on nõudlus, pakkumine, turuhinnad, konkurents ning omakasus, ei ole arvestanud sellega, et keegi võib kedagi niisama heast tahtest aidata. Kuid altruism on vabatahtlik ja sellele ei saa kapitalismis lootma jääda.

Kuigi kapitalism on suutnud kasvatada inimeste jõukust ja pikendanud eluiga, tuleb seda tõhustada. Selle on teiste seas välja öelnud USA keskpanga endine juht Alan Greenspan, kelle sõnul on halastamatu konkurents, mis määratleb turukapitalismi, ebakõlas inimlike kaasasündinud soovidega stabiilsuse ning tsiviliseerituse järel. Ühtlasi usub endine Föderaalreservi esimees, et ahnus ja omakasupüüdlikkus, mida seostatakse kapitalismiga, on inimloomuse tunnusjooned, mitte turukapitalismi.

Pangad, mis laenasid liiga kergekäeliselt, valitsused, kes on elanud üle oma võimete, erisikud, kes on end lõhki laenanud – on ehtne näide inimloomusest langetatud otsustest saada omakasu. Turukapitalism lihtsalt võimaldas neile seda.

KOMMENTAAR

Lõpetame pankade šantaaži

2008. aastast pärinev G20 otsus mitte lubada ühelgi süsteemsel olulisel pangal kaduda võis tunduda targa otsuse-na sel ajahetkel, arvestades globaalse rahanduse kokkuvajumise ohtu. Kuid koos järgnenud valitsuste ja keskpankade kehvade otsustega on see andnud ülelaenanud suurtele pankadele võimaluse šantaažeerida oma päästjaid. Võimu, mida nad on kasutanud, et luua finantssüsteem, milles nad on vabastatud vastutusest. Suurte pankade võime seliseks väljapressimiseks tuleb ohust, et rahandussektor ja koos sellega majanduse maksusüsteem, kukub kokku, kui süsteemsel olulisel pangal muutuvad maksujõuetuteks. Kuid on aeg pankade bluff paljastada: maksesüsteemi säilitamine peaks olema eraldatud pankade maksujõuetuse probleemist.

Kõige olulisem on ümber vaadata G20 otsus. Turumajandus peab lähtuma kasumi ja kahjumi põhimõttest. Seadus, mis kehtib kõigile teistele ettevõtetele, peaks käima ka pankade kohta. Valitsused reformiks

FRANK SCHÄFFLER, NORBERT F. TOFALL
Saksamaa Bundestagi finantskomitee liige;
Friedrich A. von Hayeki ühingu liige

”

Võib juhtuda, et kogu ülelaenanud reservpanganduse süsteem tuleb likvideerida.

maksejõuetuse seadusi ja garanteeriks maksejõuetute pankade laenuid ja hoiused eraklientidele ning finantssektorivälisest ettevõtetele.

Maksejõuetuse administraator juhiks panka ja tagaks, et kõik maksed, mida riik garanteerib, tehakse nagu kord ja kohus ning nende maksete refinantseerimine toimub keskpanga kaudu. Nende sammude tegemisel on maksesüsteem kindlustatud. Maksejõuetuse korral ei keerata panga arvuteid kinni, selle töötajad ei koondata kohe ja maksetehingud

ei kuku kokku. Samuti ei tule pangajooksu, arvestades ametlikku garantiit, et neid ei mõjuta panga maksejõuetus.

Muidugi, arvestades garantiit piiratud toob panga A maksejõuetus kaasa panga B maksejõuetuse. Doominoefekt ei pruugi peatuda, vaid järgneda võib ka pank C ja teised hädas pangad. Võib juhtuda, et kogu ülelaenanud reservpanganduse süsteem tuleb likvideerida. Kuid maksesüsteem säilib.

See võib vallandada ka positiivse doominoefekti. Kui ka teised riigid üle maailma võtavad kasutusele sarnase protseduuri maksejõuetute pankade kontrollitud likvideerimiseks. Suur osa rahast ja laenust, mis on tekitatud mitte millestki endistest pangavahelistest tehingutest, jäädes välja ametlike garantiide alt, naaseb mitte millekski. Meil on võimalus kõrvaldada rahandussüsteemi kiiresti kasvav võlg ja luua uus monetaarkord, mis vastab vaba ettevõtluse põhimõtetele ja seadustele riskimata kogu maksesüsteemi kokkukukkumisega.

© PROJECT SYNDICATE

22. august 2012 ÄRIPÄEV
toimetaja Harry Tuul, tel 667 0182, e-post harry.tuul@aripaev.ee

Äriteenused

TEL 667 0105, reklaam@aripaev.ee

reklaam

VÕLGLASED SOOMES?

Kiirhagiavalduste esitamine tasumata arvete alusel. Nõustamine eesti keeles.

Mauren OÜ Seppo Maunula
info tel 55 64 64 74, seppo@mauren.ee

Äri teenuste rubriigi standardreklaam
42x26 mm hinnaga 15€

Reklaami tellimine:
reklaam@aripaev.ee
Tel 667 0105 • faks 667 0200

Aleksandr Zukerman
22. august (sünd 1952),
töötanud Kanal 2-s ja
Pervõi Baltiiski Kanalis

Eesti Ajalehtede Liit õnnitleb

Palju õnne!

GRANIIDIST TÄRINGUKIVI ÄÄREKIVI MÜÜK JA PAIGALDUS

RAE KIVITEHAS
www.raekivitehas.ee e-mail: info@raekivitehas.ee tel 555 00 560

MÜÜGIL KASUTATUD kontorimööbel, kodumasinad, metallriiulid jne.

Tähetorni 21-i, Tallinn
Tel 55 26 608

www.Apuneks.ee

PAKKUMINE!!! OTSE TOOTJALT!!!

- Prysmian kaabliga H07RN-F3G2,5 - 33m, profitrummel 72€.
- H05VV-F3G1 35m trummel IP44 pesad - 23€

www.profikaabel.ee

AVARDA OMA VAADET

Raamatupidaja.ee kutsub **31. augustil 8.45 – 11.15**

PEARAAMATUPIDAJA KLUBISSE

Radissoni Blu Hotell Tallinn, Lounge 24s (Rävala pst 3)

Majanduskuriteod – mida teada, mida vältida?

Sellel aastal on sagenenud juhtumid kus võltsitud või varastatud dokumentidega on ettevõtetelt järelmaksuga saadud kaupu või sõlmitud muid lepinguid. Majanduskuriteod on aga laiem mõiste ning ettevõtte juhtorganil on hea teada, kuidas võimalikku ohtu vähendada.

Külaline: Politsei Põhja prefektuuri majanduskuritegude talituse juht **ROGER KUMM**

- Kuidas teha koostööd majanduskuriteo uurijatega?
- Petturluse ohu vähendamine ettevõttes - mida teada, kuidas toimida?

Kohtumiseni klubis
Juuli Laanemets
Raamatupidaja.ee toimetaja-projektijuht

Äripäev **Radisson** HOTEL TALLINN

Registreerimine ja lisainfo telefonil 6670 106 või e-posti aadressil juuli.laanemets@aripaev.ee
Hind 59 eurot + km, km-ga 70,80 eurot.

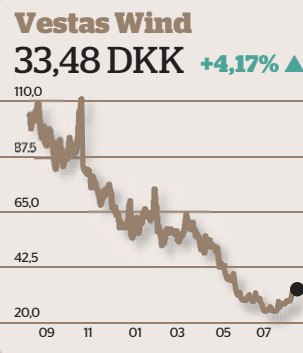
lounge
group and chill out

TÕUSJA

BlackRock suurendas enda osalust firmas üle 5%.

LANGEJA

Teisipäeval Tallinna börsi suurim kukkuja.

ÄRIPÄEV 22. august 2012

toimetaja Romet Kreek, tel 667 0192, e-post romet.kreek@aripaev.ee

TURUVÄÄRTUS

Apple maailma suurim. Microsofti tipp alistatud

ROMET KREEK
romet.kreek@aripaev.ee

Esmaspäeval sai Apple'i aktsia börsil hakka-ma sellega, et alistas tehnoloogiamulli-aegse Microsofti turuväärtuse tipu.

Apple'i turuväärtus käis esmaspäeval 623 miljardi dollari peal, ületades Microsofti 1999. aasta tippturuväärtuse 621 miljardit dollarit. Seekordse tipu tõi Apple'i aktsiale spekulatsioon, et 12. septembril tutvustab ettevõtte uut iPhone'i mudelit ning veel sel aastal tullakse turule ka väiksema iPadiga.

Kuna Microsofti rekord tehti internetibuumi ajal, kui saavutatud suhtarvud jäi tulemustega põhjendamata, oleks olulisem pikaajaline versustapost see, kui Apple'i turuväärtus vallutaks triljoni dollari joone, ütles Harvardi professor David Yoffie Bloombergile. "Nüüd oleme me palju normaalsemas ajas ja tehnoloogiaettevõtetel on raskem säilitada sellist edu, nagu Apple'il on õnnestunud aastakümnega."

"Pettumuse valmistamiseks pole palju tarvis," märkis Yoffie. "Praegu arvestatakse juba ette iPhone 5 ja väiksema iPadi turuletoomisega ja kui need tooted on väga suurepäraseid või suurepäraseid, on aktsia väärtus õigustatud. Kui aga mõni nendest toodetest osutub pettumuseks, on Apple'i aktsia haavatav."

Mida ei ole toimunud, ei ole veel saavutamatu. Ma ei tahaks öelda, et seekord on teisiti, kuid neile, kes arvavad, et kui ajaloo ei ole midagi varem saavutatud, on see võimatu, on veidi mõtlemissainet.

Kevadel hakati investeerimisringkondades rääkima sellest, et kui ettevõtte turuväärtus on kerkinud kõrgele või on selle osakaal indeksis kasvanud teatava tasemeni, on alati järgnenud aktsia turuväärtuse langus.

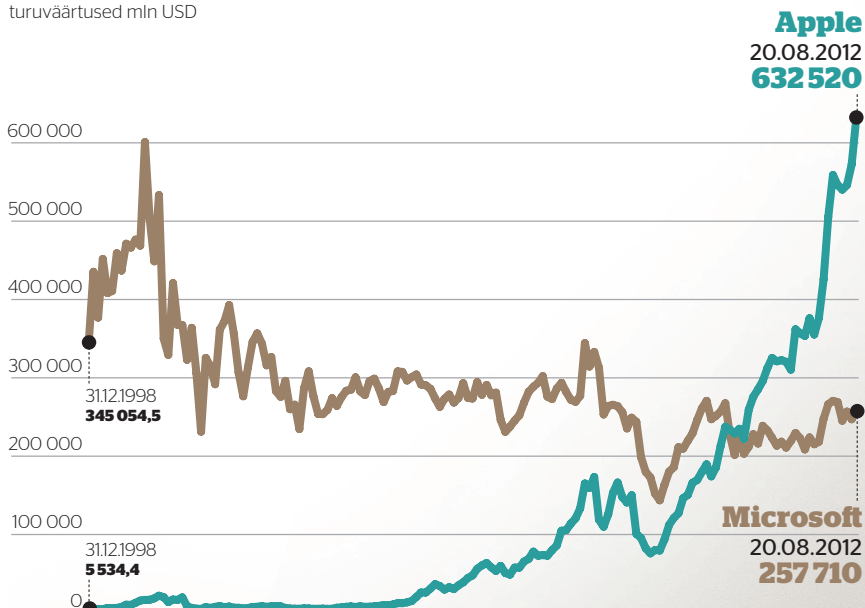
Seekord osutus Apple'i aktsia tagasilööks selle taseme saavutamise järel väikeseks ja aktsia on lõõnud uue rekordi.

23. aprillil kirjutas Wall Street Journal, et Apple'i aktsia on langenud. "Ajalugu on ei olnud helde ettevõtete vastu, kes domineerivad S&P 500 indeksis, nagu Apple nüüd," kirjutas ajakiri. "Alates 1990. aastast on Leuthold Groupi andmetel vaid neli ettevõtet moodustanud neli protsen-

Võrdlus

Apple ületas Microsofti ajaloolise tippturuväärtuse

turuväärtused mln USD

ALLIKAS: BLOOMBERG

Samsung on palju suurem ettevõtte käibe, varade ja töötajate arvu poolest.

Sanford C. Bernsteini analüütik Mark Newman

ti või enam indeksi väärtusest – Microsoft 1999. aasta jaanuaris, General Electric 1999. aasta detsembris, Cisco 2000. aasta märtsis ja Exxon Mobile 2008. aasta aprillis. Keegi ei ole jäänud sellele tasemele kauemaks kui aastaks. Apple ületas selle joone veebruaris."

"See on alati olnud pikaajaliselt hea müügisignaal," ütles Leuthold Weeden Capital Managementi investeerimisjuht Doug Ramsey. "Ettevõtteid ei suuda kaua seda positsiooni hoida."

Märtsis selgub, kas Apple kinnitab reeglit. Isegi väiksem domineerimine ei ole püsiv, leidis Research Affiliatesi analüüsijuht Feifei Li. Ta uuris sektorite juhtivaid ettevõtteid aastatel 1952–2010 ja leidis, et turuväärtuselt oma sektori turuliidrite tootlus jäi kümneks aastaks 3,2 protsendiga aastas alla sektori aktsiaturulusele.

Alates 2007. aasta keskpaigast on S&P 500 indeksi sajast suurema turuväärtusega ettevõttest

kukkunud välja välja 26, selgus Leuthold Groupi andmetest.

Praegu ei ole veel 2013. aasta märts, et öelda, kas Apple suudab nelja ettevõtte varal tehtud järeldust rikkuda. Mõningane loogika võib selles üldistuses olla, kuna fondid võivad olla sunnitud hoidma emitendi osakaalu portfellis teatud piirres ja sealt tõusu korral aktsiaid müüma. Väikeinvestoril seda probleemi ei ole. Sellised mõttekäigud, millest mõne näite varal tehakse järeldus, et nii ei saa olla, on intellektuaalselt huvitavad.

Kreeka võlakooormuse tase ei saa kah olla jätkuvaltlik ning seda võib öelda isegi madalamate võlakooormuste kohta. Erandeid võib olla – näiteks peaks selle suhtarvu fännidele olema probleemiks Jaapan oma 225protsendise võla suhtega SKPse, seda enam, et Jaapani peetakse suisa turvasadamaks.

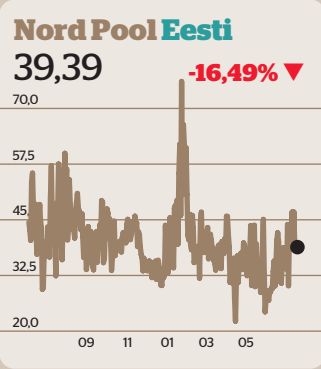
See ei olnud siiski püüdlus õigustada Apple'i aktsia turuväärtust või seda, et tootespekulat-

PRAEGUSTE toodete kõrval suurendavad Apple'i väärtust uued iPadid, millest käivad alles kuulujutud.

FOTO: BLOOMBERG

aastat pole rõivatööstur H&M alandanud dividendi, kuid Morgan Stanley prognoosi kohaselt võib firma olla selleks sunnitud. Firma maksab konkurentidest keskmiselt 5x suuremat dividendi.

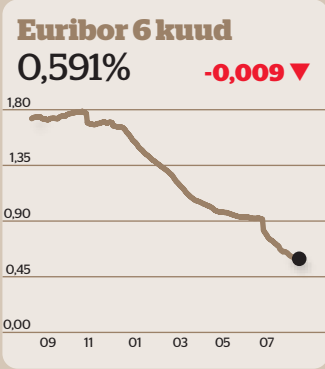
Elektri hind on aktsiaturgudest tunduvalt püsimatum.

Euroala kriis kogub tuure, euro langeb.

Euroopa Keskpanga baasintressimäärade langetamine surub Euribori alla.

sioonide tõttu peaks see ettevõtte olema tõusnud tasemele, kus ta on.

Sanford C. Bernsteini analüütik Mark Newman peab Apple’ist paremaks investeeeringuks Samsung Electronicsit, kes on nutitelefonituru turuliider ja toodab veel muidki asju.

Samsung Apple’ist odavam. “Samsung on palju suurem ettevõtte käibe, varade ja töötajate arvu poolest,” ütles Newman. “Apple’i P/E suhe prognoositud kasumi pealt on palju kõrgem kui Samsungil. Samsung on praegu päris odav.” Apple’i aktsia ettevaatav hinna-kasumi suhte näit oli 12,6 võrreldes Samsungi 7,5ga.

Samung ja Apple peavad vastastiku patendivaidlusi, süüdistades teineteist. Sel nädalal koguneb New Yorgi föderaalkohus, et arutada Samsungi ja Apple’i patendivaidlust. Selle lahendus võib muuta kogu maailma nutitelefonide ja tahvelarvutite välimust ja tööfunktsioone.

Kommerts pankade intressitooted

pank	jooksev hoius %		tähtajaline hoius %								
	keskmiselt kuu jäägilt (10)	kuu püsijäägilt	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	min summa
Sampo Pank****	0,01	0,01**	0,10	0,30	0,50	0,80	0,80	0,80	Kontakteeruge pangaga		65/300(4)
Swedbank***	0,10 (7)	-	-	-	0,41	0,71	0,91	1,16	1,21	1,21	190
Swedbank			0,10	0,25	0,45	0,75	0,95	1,20	1,25	1,25	6000
Tallinna Äripank		0,05	0,45	0,55	0,75	1,10	1,40	1,75	1,80	-	200
Tallinna Äripank (3)		0,05	0,65	0,75	0,95	1,35	1,70	2,00	2,10	-	200
Nordea Pank	0,10		0,15	0,20	0,35	0,65	0,80	0,95	-	-	320
Citadele Pank	-	-	0,60	-	1,00	1,20	1,40	1,70	1,90	2,10	100
Versobank	0,05	0,10	0,70	0,80	1,00	1,50	1,80	2,30	2,50	3,00	350
DNB	0,25 (7)	-	0,50	-	0,70	0,90	1,05	1,20	1,30	1,40	300
UniCredit Bank	0,10 (9)	-	0,60	0,70	0,75	0,90	1,15	1,40	-	-	300/3000 (9)
SEB	0,01	0,01	0,05	0,07	0,10	0,25	0,40	0,70	0,95	1,20	100***
LHV Pank	0,20 (10)		0,70	0,80	1,00	1,40	1,60	1,80	1,80	-	500
Krediidipank	-	0,10	0,40	0,50	0,60	0,90	1,20	1,50	1,70	1,80	100/200(4)
BIGBANK		-	0,30	0,35	0,40	0,80	0,80	1,60	1,80	2,30	300-1500
BIGBANK	-	-	-	-	-	0,80	0,80	1,60	1,80	2,30	1500-30 000
BIGBANK	-	-	-	-	-	0,85	0,85	1,65	1,85	2,35	üle 30 000

pank	tähtajaline hoius %, USD						
	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Sampo Pank	0,20	0,30	0,45	0,70	0,85	1,00	
Swedbank	-	-	0,15	0,35	0,55	0,80	250
Swedbank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,60	0,80	8400
Tallinna Äripank	0,20	0,25	0,40	0,65	0,85	1,00	200
Citadele Pank	0,40	-	0,80	1,00	1,20	1,40	100
Versobank	0,40	0,45	0,70	1,00	1,30	1,50	500
DNB	0,25	-	0,35	0,60	0,90	1,20	300
UniCredit Bank	0,25	0,30	0,35	0,50	0,70	1,00	300/3000(9)
SEB	0,05	0,05	0,10	0,35	0,55	0,70	200
LHV Pank	0,40	0,50	0,70	0,90	1,10	1,20	700
KrediidiPank	0,15	0,20	0,30	0,55	0,70	0,90	100/200 (4)

kursid on päeva jooksul korrigeeritavad * maks 1999 eurot ** juriidiline isik ***avades tähtajalise hoiuse internetipangas, on intressimäär kuni 0,10% kõrgem (3) personaal pang. klientidele (4) kontoris (6) internetipanga tähtajalistele hoiustele (7) päevalõpu kontojärgilt; (9) juriidilisele isikule/ eraisikule (10) LHV Pangal minimaalselt jäägit **** 2- ja 3aastaste hoiuste intressimäärade tutvumiseks kontakteeruge pangaga

Kas turgu jälgid?
Kas riskid on hajutatud?
Investeermishoius aitab hajutada riske.

Teenuse pakkuja on Swedbank AS.
Tutvu teenuse tingimustega www.swedbank.ee ja vajaduse korral konsulteeri spetsialistiga telefonil 613 1606.

8,2595

39,5400

Austraalia dollar	AUD	1,1839	Rumeenia leu	RON	4,4855
Bulgaaria leev	BGN	1,9558	Rootsi kroon	SEK	8,2595
Hiina jüaan	CNY	7,9015	Singapuri dollar	SGD	1,5536
Hongkongi dollar	HKD	9,6404	Suurbritannia nael	GBP	0,7884
India ruupia	INR	68,8450	Šveitsi frank	CHF	1,2010
Jaapani jeen	JPY	98,8100	Taani kroon	DKK	7,4464
Kanada dollar	CAD	1,2250	Tai baat	THB	39,0860
Korea won	KRW	1404,8000	Tšehhi kroon	CZK	24,7830
Leedu lilt	LTL	3,4528	Türgi liir	TRY	2,2334
Läti lilt	LVL	0,6963	Ungari forint	HUF	275,1800
Norra kroon	NOK	7,3235	USA dollar	USD	1,2428
Poola zlott	PLN	4,0624	Venemaa rubla	RUB	39,5400

Kütused 21.08

Nafta IPE, bbl	115,22
Nafta NYMEX, bbl	97,73
Mootoribensiin, t	1105,00
Diislikütus, t	1018,00
Kerge kütteõli, t	980,50
Masuut (1% väävel), t	706,50
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,776

Põllumajandus 21.08

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USC/nael	161,35
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	553,90
Kakao NYBOT, USD/t	2467,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	205,00
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	517,25

Allikas: Bloomberg, kella 17 seisuga

Värvilised metallid 20.08

USD/t	
Alumiinium LME	1836
Vask LME	7442
Plii LME	1883
Nikkel LME	15425
Tina LME	18450
Tsink LME	1784

Väärismetallid 21.08

USD/unts, unts = 31,1035 g	
Kuld COMEX	1638,43
Plaatina NYMEX	1506,38
Palladium NYMEX	617,78
Hõbe COMEX	29,24

Tallinn

21.08

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	3,500	-1,41	1925	-	-12,8%	0,72	0,0%
Baltika	0,580	-4,13	28 699	-	-42,0%	2,40	0,0%
Ekspress Grupp	1,120	0,00	0	31,2	2,8%	0,86	0,0%
Harju Elekter	2,430	-1,62	6 984	-	-6,7%	0,81	2,9%
Järvevana	0,478	0,00	0	-	-0,1%	0,57	0,0%
Merko Ehitus	6,700	-3,32	837	-	-4,3%	1,07	#VALUE
Nordecon	1,230	-1,60	3 788	-	-9,1%	1,40	0,0%
Olympic EG	1,430	0,70	69 206	11,0	22,2%	2,45	7,0%
Premia Foods	0,795	0,38	6 588	715,2	0,1%	0,78	13,8%
Silvano FG	3,350	0,30	81 366	6,1	36,3%	2,21	#VALUE
Tallink Grupp	0,695	-0,71	44 796	8,7	7,9%	0,68	0,0%
Tln Kaubamaja	5,740	-1,54	23 600	10,6	15,5%	1,64	6,1%
Tallinna Vesi	8,230	1,48	6 228	8,4	23,0%	1,93	10,2%
Trigon PD	0,340	0,00	0	-	-44,5%	0,39	0,0%
Skano Group	1,450	3,57	44	3,3	26,6%	0,87	#VALUE

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud puhaskasumi põhjal

Vilnius

21.08

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
City Service	1,900	-0,52	6,6	1,1	12,1
Grigiškes	0,557	0,18	6,4	1,2	1,0
Invalda	2,580	-0,39	-	1,1	-
Linas Agro	0,574	0,00	16,1	1,2	-
Snaige	0,515	-3,38	-	2,0	-
TEO LT (Telekomas)	0,663	-0,30	11,4	1,8	8,7

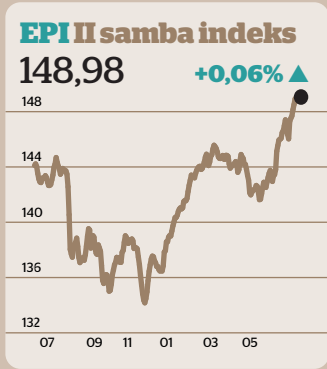
Helsingi

21.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Elisa Comm.	17,19	-0,06	12,6	3,7	7,6
Finnair	2,05	0,99	-	0,4	-
Fortum	14,41	0,77	9,8	1,4	-
Neste Oil	8,52	1,37	-	0,9	4,1
Nokia	2,25	0,18	-	0,9	8,9
PKC Group	14,10	0,71	11,1	1,9	4,3
Stockmann	14,97	1,49	22,0	1,3	3,3
Stora Enso	5,07	1,56	21,4	0,7	-
UPM Kymmene	9,19	2,34	24,7	0,7	6,5
YIT	15,45	0,85	14,1	2,1	4,5

18 INVESTOR investeerimisfondid

ÄRIPÄEV 22. august 2012
toimetaja Romet Kreek, tel 667 0192, e-post turud@aripaev.ee
reklaamiosakond, tel 667 0105, e-post reklaam@aripaev.ee

Koolitus- ja arenduskäsiraamat

Värskes täienduses

- Personali koolitus ja arendus organisatsioonis
- Mida peaks teadma enne välisteenuse kasutamist
- Praktikakogukond organisatsioonis
- Mikro- ja mobiilse õppe eelised ja puudused
- Praktikut praktikule: e-õpe Swedbankis

Käsiraamatu peatoimetaja **Annika Allikas**

Käsiraamat ilmub koostöös

Excellence Koolitus- ja Arenduskeskuse OÜ-ga

kasiraamat.aripaev.ee/arendus

Äripäev

Tellimisinfo telefonil 667 0100

Äripäeva käsiraamat

FONDID

reklaam

Avaron Asset Management

17.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Avaron Areneva Euroopa Fond A, EUR	3,15	3,26	3,19	-	16,73	7,54	27,10	-	22 322 069
Avaroni Privaatportfell B, EUR	12,80	12,80	12,80	-	8,78	5,55	23,24	-	4 277 747

Compensa Life

16.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Kasvuportfell, EUR	-	-	1,23	-	12,50	6,60	15,70	0,60	4 598 165
Võlakirjaportfell, EUR	-	-	11,49	-	3,90	4,70	-	-	419 764

Kasvuportfelli mahu info on antud seisuga 31.07.2012. Võlakirjaportfelli mahu info on antud seisuga 31.07.2012.

Danske Capital AS

16.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Sampo Pension 25, EUR	0,94	0,95	0,95	1,10	7,47	6,79	5,00	2,34	10 302 364
Sampo Pension 50, EUR	1,09	1,10	1,10	1,55	8,55	8,39	5,26	2,09	138 807 848
Sampo Pension Intress, EUR	0,86	0,87	0,87	0,82	6,01	5,21	4,43	3,41	3 029 826
Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension 100 Pluss, EUR	1,35	1,39	1,37	8,26	11,50	12,54	9,32	3,42	2 860 758
Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension Intress Pluss, EUR	0,74	0,76	0,75	3,34	6,94	5,41	4,25	0,00	132 490

Info teiste Danske Capitali ja Danske Invest fondide kohta on avaldatud veebilehel www.danskecapital.ee.

ERGO Funds

17.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
ERGO Pensionifond 2P1, EUR	0,90	0,91	0,91	0,01	4,11	4,09	4,30	4,25	7 865 478,55
ERGO Pensionifond 2P2, EUR	1,08	1,09	1,09	1,98	8,43	6,34	6,82	0,95	36 899 832,06
ERGO Pensionifond 2P3, EUR	0,60	0,61	0,61	-	7,08	4,57	-	-	1 237 769,38
ERGO Pensionifond 3P1, EUR	0,83	0,84	0,84	2,13	9,96	9,19	-	-	464 267,06
ERGO Pensionifond 3P2, EUR	0,86	0,88	0,87	2,91	10,83	10,30	-	-	506 238,57
ERGO Pensionifond 3P3, EUR	0,82	0,84	0,83	3,95	10,97	8,76	-	-	531 244,09

LHV Varahaldus

17.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,31	1,32	1,32	2,11	10,37	6,58	7,85	3,93	121 082 741
Pensionifond M, EUR	1,05	1,06	1,06	1,38	8,31	5,90	7,50	5,60	17 335 555
Pensionifond S, EUR	1,13	1,15	1,15	0,84	6,17	5,07	6,84	7,21	26 853 171
Pensionifond XL, EUR	1,11	1,12	1,12	2,33	10,90	6,56	7,26	4,27	30 835 927
Pensionifond XS, EUR	1,05	1,06	1,06	0,77	6,32	5,43	7,17	6,90	7 157 646
Täiendav Pensionifond, EUR	1,22	1,24	1,23	8,33	10,45	5,61	7,92	1,63	4 116 089
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	7,84	8,07	7,92	13,74	8,24	9,64	7,12	-	-
LHV Pärsia Lahe Fond B, EUR	5,01	5,16	5,06	13,81	8,24	9,62	7,11	-	3 758 056
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	7,95	8,11	8,03	15,48	10,57	2,37	2,58	-3,96	-
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	5,08	5,18	5,13	15,48	10,55	2,35	2,57	-	1 278 260

Nordea Pensions Estonia

16.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	0,90	0,91	0,91	2,31	9,34	10,56	7,09	0	39 879 013,01
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,73	0,74	0,74	3,01	10,98	13,01	0	0	4 332 091,50
Nordea Pensionifond B, EUR	0,86	0,87	0,87	1,55	8,04	8,58	6,05	0	8 935 395,60
Nordea Pensionifond C, EUR	0,80	0,81	0,81	0,83	5,05	5,63	4,62	0	1 710 697,60
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,07	1,09	1,08	12,73	12,34	15,55	9,45	0	2 753 813,72
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,69	0,70	0,69	0,00	6,43	0	0	0	405 054,21

Fondivalitsejad

AVARON ASSET MANAGEMENT Narva mnt 5-58, Tallinn 10117, tel 664 4205, faks 664 4201, info@avaron.ee, www.avaron.ee
DANSKE CAPITAL AS Narva mnt 11, Tallinn 15015, tel 675 2295, faks 675 2895, funds@sampopank.ee, www.danskecapital.ee, www.sampopank.ee
ERGO FUNDS AS A. H. Tammsaare tee 47, Tallinn, tel 610 6500, faks 610 6501, funds@ergo.ee, www.ergo.ee
AS GA FUND MANAGEMENT Roosikrantsi 11,

Tallinn 10119, tel 680 2680, faks 680 2681, info@gafm.ee, www.gafm.ee
AS GILD PROPERTY ASSET MANAGEMENT Swiss House, Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, tel 680 2630, faks 680 2631, info@gildrealestate.com, www.gildrealestate.com
LHV VARAHALDUS AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
NORDEA PENSIONSESTONIA AS Liivalaia

45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
TRIGON FUNDS Viru väljak 2, Metro Plaza 5, korrus, Tallinn 10111, tel 667 9200, faks 667 9201, fond@trigon.ee, www.trn.ee
AS SEB VARAHALDUS Tornimäe 2, Tallinn 15010, tel 665 6565, faks 665 7122, fondid@seb.ee, www.seb.ee
SWEDBANK INVESTEERIMISFONDID AS Liivalaia 8, Tallinn 15038, tel 631 1606, faks 631 1636, funds@swedbank.ee, www.swedbank.ee/fondid

Maaklerifirmad

COMPENSA LIFE VIENNA INSURANCE GROUP SE Roosikrantsi 11, Tallinn, tel 610 3000, faks 610 3010 info@compensallife.ee, www.compensallife.ee
LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

VERSOBANK EESTI Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
SAMPO PANK Narva mnt 11, Tallinn, tel 630 2104
SEB ENSKILDA EQUITIES Tornimäe 2, Tallinn, tel 665 6622, faks 665 6802

MANDATUM LIFE INSURANCE BALTIC SE Viru väljak 2, Tallinn, tel 681 2300, info@mandatumlife.ee, www.mandatumlife.ee
SWEDBANK AS Liivalaia 8, Tallinn, tel 631 0310, faks 631 0410

miljonit naelsterlingit panustas Rothschildide pangandusdünastia liige lord Jacob Rothsc-hild euro vastu.

Lim Haw Kuang: Jah, jah ja jah.

Shelli Hiina üksuse juht Lim Haw Kuang vastas ajakirjaniku küsimusele, kas firma plaanib jätkuvalt investeerida miljard dollarit aastas Hiinas gaasitootmisse. Shell loodab varajase sisenemisega kildagaasi turule saada kasumit samasugusest kildagaasi buumist, mis USAs muutis energiaturu.

FONDID reklaam

Mandatum Life20.08									
	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Mandatum Life Conservative Strategy, EUR	106,01	107,07	106,01	-	0,80	2,51	4,17	-	-
Mandatum Life Balanced Strategy, EUR	115,14	116,86	115,14	-	1,46	4,50	5,34	-	-
Mandatum Life Aggressive Strategy, EUR	123,98	126,46	123,98	-	-1,83	0,59	5,55	-	-
Mandatum Life Fixed Income, EUR	135,45	136,13	135,45	-	6,41	7,22	6,17	-	-
Mandatum Life Global Food, EUR	118,17	120,53	118,17	-	-7,88	-11,27	5,60	-	-
Mandatum Life Emerging Opportunities, EUR	103,96	106,04	103,96	-	6,54	-1,72	-	-	-
Mandatum Life Global Equity, EUR	135,10	137,81	135,10	-	3,99	5,65	4,40	-	-
Mandatum Life Europe Equity, EUR	148,24	151,21	148,24	-	9,55	7,14	5,18	-	-

Swedbank Investeeringisfondid AS17.08									
	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond K1, EUR	0,79	0,79	0,79	1,79	5,10	5,08	3,35	1,69	34 666 909,80
Pensionifond K2, EUR	0,86	0,87	0,87	3,20	7,19	6,27	4,91	-0,04	146 091 813,54
Pensionifond K3, EUR	1,00	1,01	1,01	6,05	9,53	9,97	7,00	-0,61	374 180 523,03
Pensionifond K4, EUR	0,74	0,75	0,75	10,24	12,24	14,68			19 399 561,65
Pensionifond V1, EUR	1,14	1,16	1,15	3,87	8,15	8,62	5,62	-1,32	8 280 450,36
Pensionifond V2, EUR	0,88	0,89	0,88	7,51	10,25	11,19	7,49	-3,20	16 491 392,81
Pensionifond V3, EUR	1,02	1,04	1,03	12,76	13,01	14,93	9,05	-5,94	33 279 344,54
Kesk-Aasia Aktsiafond, EUR	4,04	4,14	4,08	21,85	5,56	-2,94	5,95	-16,08	6 226 286,40
Ida-Euroopa Aktsiafond, EUR	7,76	7,96	7,84	24,84	28,68	12,77	5,70	-22,35	26 181 863,02
Ida-Euroopa Kinnisvara Af, EUR	3,04	3,11	3,07	22,95	17,74	5,69	-4,29	-27,97	7 485 846,34
Fondifond 100, EUR	9,46	9,70	9,56	15,54	14,36	14,97	10,26	-5,44	62 782 283,32
Fondifond 30, EUR	10,63	10,89	10,73	5,61	9,08	8,27	5,84	-0,31	13 841 796,26
Fondifond 60, EUR	10,18	10,43	10,28	9,74	11,71	11,86	8,17	-2,60	51 570 523,46
Venemaa Aktsiafond, EUR	15,12	15,50	15,27	24,34	16,85	5,49	17,67	-8,48	51 773 974,08

ASSEB Varahaldus17.08									
	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
SEB Energiline Pf, EUR	0,713	0,720	0,720	3,00	7,47	7,71			7 205 486,95
SEB Konservatiivne Pf, EUR	0,893	0,902	0,902	0,98	4,62	4,22	4,71	4,55	48 438 935,64
SEB Optimaalne Pf, EUR	0,817	0,825	0,825	1,09	4,41	4,84	4,46		10 435 914,78
SEB Progressiivne Pf, EUR	0,936	0,945	0,945	1,70	6,15	5,59	5,20	-2,05	256 844 957,02
SEB Aktiivne Pf, EUR	0,879	0,897	0,888	13,63	10,98	12,67	8,38	-4,15	13 168 563,06
SEB Tasakaalukas Pf, EUR	1,118	1,141	1,129	3,99	5,49	5,31	4,95	-0,96	10 022 774,41
SEB Aktiivne Fondifond A, EUR	6,978	7,119	7,048	11,670	13,400	17,360	10,110	-6,670	3 826 657,00
SEB Dünaamiline Fondifond A, EUR	8,369	8,538	8,454	8,200	11,570	13,710	8,390	-4,510	5 808 368,00
SEB Tasakaalukas Fondifond A, EUR	10,474	10,685	10,579	3,870	9,840	10,170	7,200	0,780	1 052 344,00
SEB Ida-Euroopa Võlakirjafond A, EUR	12,790	12,790	12,790	5,450	16,300	12,240	9,100	4,920	61 781 476,00
SEB Geneerilise Farmaatsia Fond A, EUR	9,237	9,423	9,330	13,170	10,110	3,300	7,600	-1,710	2 483 439,00
SEB Kasufond A, EUR	6,002	6,123	6,062	22,290	15,780	-3,910	5,450	-7,260	13 327 349,00
Vahendatavad Fondid *									
SEB Guarantee Fund 80, EUR	98,710	99,204	98,710	3,990	-0,720	-3,380	-2,540	-	33 493 094,80
SEB Corporate Bond Fund, EUR	1,449	1,449	1,449	3,010	8,360	8,240	6,040	4,170	380 230 000,00
SEB Danish Mortgage Bond Fund, EUR	127,409	127,409	127,409	3,120	2,710	7,200	5,910	-	88 900 000,00
SEB High Yield Fund, EUR	122,886	124,115	122,886	3,910	9,560	12,720	-	-	1 802 190 000,00
SEB Short Bond Fund EUR	1,271	1,271	1,271	0,120	-0,140	0,010	0,010	-	50 790 000,00
SEB Strategy Balanced Fund	103,887	104,926	103,887	-	4,010	-	-	-	-
SEB Strategy Defensive Fund	104,626	104,626	104,626	-	3,060	-	-	-	131 030 000,00
SEB Strategy Growth Fund	103,335	104,368	103,335	-	3,440	-	-	-	-
SEB Strategy Opportunity Fund	102,699	103,726	102,699	-	2,890	-	-	-	-
SEB Global Chance/Risk Fund, EUR	0,785	0,801	0,793	16,300	14,660	22,430	13,360	-0,330	83 460 000,00
SEB Eastern Europe Fund ex Russia, EUR	2,643	2,697	2,670	20,470	18,710	6,030	5,980	-6,920	119 470 000,00
SEB Eastern Europe Small Cap Fund, EUR	2,521	2,571	2,546	17,440	8,440	-9,330	7,210	-8,990	81 170 000,00
SEB Russia Fund, EUR	9,707	9,903	9,805	25,390	13,370	1,530	14,460	-0,640	278 660 000,00
SEB Ethical Europe Fund, EUR	2,177	2,221	2,199	18,820	16,920	20,940	7,330	-6,140	14 570 000,00
SEB Europe Chance/Risk Fund, EUR	1156,034	1179,388	1167,711	19,040	15,630	21,810	7,390	-6,830	14 150 000,00
SEB Europe Fund, EUR	3,200	3,264	3,232	18,630	16,800	21,280	8,100	-5,570	165 830 000,00
SEB Nordic Fund, EUR	6,782	6,920	6,851	22,900	22,250	23,150	10,430	-1,140	67 000 000,00
SEB Nordic Small Cap Fund, EUR	164,284	167,602	165,943	21,720	17,800	14,030	-	-	39 880 000,00
SEB North America Chance/Risk Fund, EUR	3,929	4,009	3,969	18,030	18,000	34,340	16,750	2,850	179 200 000,00
SEB Japan Chance/Risk Fund, EUR	0,400	0,408	0,404	21,680	4,260	2,380	0,720	-8,010	26 420 000,00
SEB Asia ex Japan Fund, EUR	6,810	6,948	6,879	18,960	15,100	19,400	13,920	4,530	170 510 000,00
SEB Asia Small Caps ex Japan Fund, EUR	3,212	3,276	3,244	18,110	19,900	8,270	7,780	-1,790	57 500 000,00
SEB Concept Biotechnology, EUR	45,921	46,380	45,921	20,580	27,170	57,370	-	-	100 690 000,00
SEB Medical Fund, EUR	3,253	3,319	3,286	11,370	15,240	34,090	16,670	4,640	23 570 000,00
SEB Asset Selection Fund, EUR	13,346	13,616	13,481	10,020	-6,380	-6,500	0,030	-	1 309 070 000,00
SEB Key Select, EUR	9,585	9,730	9,682	3,120	0,570	-2,380	-2,380	-	93 300 000,00
SEB Listed Private Equity Fund, EUR	152,558	155,640	154,099	20,460	19,120	12,980	-	-	185 650 000,00

* Vahendatavate fondide tagasivõtmis- ja väljalaskehindude saab vaadata www.seb.ee/fondikursid. Fondide mahud on seisuga 30.06.2012.

Trigon Funds17.08									
	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Ärenevate Turgude Agrisektori Fond, EUR	90,48	93,25	92,33	27,30	-4,26	-19,17	-10,74		7 455 978
Balkani Fond, EUR	12,34	12,78	12,53	29,43	33,58	16,06	3,59	-16,53	6 577 491
Ärenevate Turgude Finantssektori Fond, EUR	156,58	161,37	159,77	22,40	14,11	5,93	7,87		4 038 190
Uus Euroopa Kasvufond, EUR	11,87	12,29	12,05	28,31	11,40	-6,91	-1,29	-16,85	1 797 927
Uus Euroopa Väärtusfond, EUR	18,87	19,54	19,16	10,20	16,29	12,90	14,07	-7,90	15 440 548
Venemaa Top Picks Fond, EUR	20,26	20,98	20,57	35,49	8,84	1,40	26,43	-3,48	9 708 438

ÄRIPÄEVA KOOLITUS

30. augustil

VEENVA ARGUMENTEERIMISE VÕTTED

Kuidas leida oma ideedele toetajaid?

Koolitus on suunatud erinevate meeskondade juhtidele

Koolitus annab:

- oskuse senisest paremini argumenteerida ja teha demagoog relvituks;
- teadmised argumenteerimise etappidest ja tehnikatest;
- oskuse oma mõtteid organiseerida, arusaadavalt esitada ning oponentide argumente ümber lükata;
- hulgaliselt näpunäiteid ja soovitusi, kuidas valmistuda kellegi veenmiseks või oponentidega väitlemiseks.

Koolitaja on AIVAR HUNDIMÄGI

Äripäev

Täpsemat kava vaata aadressil www.koolitus.aripaev.ee Koolituse hind on 259 eurot (+ km). Info ja registreerimine telefonil 667 0100, e-posti aadressil koolituskeskus@aripaev.ee või koduleheküljel www.koolitus.aripaev.ee

28. augustil Radisson Blu Hotel Olümpia

logistikauudised.ee SEMINAR

Seminar, mis aitab tõsta ettevõtte autopargi või töötajate ressursside planeerimise uuele tasemele.

KAASAEGSETE JÄLGIMISSÜSTEEMIDE VÕIMALUSED

Millised võimalused peituvad jälgimislahenduste kasutamisel?

OÜ Osakndo arendusjuht JÜRI TARKPEA

Mis on oluline jälgimissüsteemi toote valikul?

OÜ GSMValve juhatuse esimees HANS ALTER

Kuidas saada ettevõttele lahendus, mida vajatakse?

AS Veolia Keskonnateenused logistikajuht HÄRMO PÖLLUVEE

GPS-seadmetega autode läbisõit 30% väiksemaks

AS Eesti Post logistikateenuste tootmisjuht MARTIN LUTS

Miks kasutada autopargis jälgimissüsteeme?

AS Eltel Networks ostu- ja haldustalituse direktor RIINA LARETEI

Kuidas vähendada autojuhtide sidekulusid?

OÜ Parme Trans juhatuse esimees JURI ŠHOVTSOV

Äripäev

Seminari soodushind kuni 22.08.2012 registreerudes 159 eurot (km-ga 190,80 eurot), hiljem registreerujatele 199 eurot (km-ga 238,80 eurot). Hind sisaldab hommikukohvi ja lõunapausi.

Täpsem info seminari kohta tel 5134 004, e-post tanel.raig@aripaev.ee, registreerimine tel 667 0099, e-post registreerimine@aripaev.ee või

www.seminar.aripaev.ee

Mark Mobius: Nad ei maandu, nad jätkavad lendamist ja tõenäoliselt tuleb kasv üle 5%. Mina panustaksin kuskile 7% juurde.

Legendaarne investor on seisukohal, et Hiina majandus jätkab kiiret kasvu.

682,31

-0,57% ▼

perioodi kõrgeim 686,20
perioodi madalaim 513,18

TÕUSJAD

Vestas Wind

33,54 DKK

+4,36%

SAS

6,25 SEK

+4,17%

Deutsche Bank

27,29 EUR

+3,59%

Erste Group

16,45 EUR

+2,81%

Gazprom ADR

9,89 USD

+2,81%

Rosneft GDR

6,36 USD

+2,67%

Toornafta hind New Yorgis tõusis teisipäeval kolme kuu tippu tänu spekulatsioonile, et Euroopas võidakse jõuda minigisuguse kokkuleppeni Kreeka suhtes.

Facebooki eduloo realiseerumine

Läinud nädalal lõppes kolm kuud kestnud Facebooki aktsiate müügikeeld firmaga seotud inimestele. Selle tulemusel müüs taas portsu aktsiaid maha kunagi firmasse pool miljonit dollarit paigutanud investor, kes võib nüüd end miljardäriks pidada.

Maaailma suurima sotsiaälvõrgustiku operaatore aktsiate esimene müügikeeld kaotas kehtivuse eelmisel nädalal, misjärel otsustas firma nõukogu liige Peter Thiel müüa umbes 20,1 miljonit aktsiat. Ta teenis sellega 395,8 miljonit dollarit, selgus USA Väärtpaberikomisjoni andmetest.

Thieli investeering on justkui imelise eduloo musternäide, kus veidike riskikartlikum investeering toob tuhandetes kordades tagasi. Thieli puhul on tegu riskikapitalisti ja riskifondi juhiga. 2004. aastal otsustas ta äsja alustanud ettevõttesse teha 500 000 dollarilise rahasüsti, mis hiljem osutus suurepäraseks sammuks.

Thiel müüs 18. mail toimunud aktsiate avaliku esmapakkumise (IPO) käigus ligi pooled talle kuulunud aktsiast, teenides sellega 640,1 miljonit dollarit. Kui lisada siia tema viimane aktsiamüük, siis ainuüksi Facebooki aktsiate müümine on temast teinud dollarimiljardäri.

Peale Baltika on ka teistel aktsiatel aasta väga hästi kulgenud. Hilisematel investoritel pole aga võrdväärset enam läinud ning pärast börsile tulekut on firma aktsia kukkunud ligi 50%. Seejuures oli Thieli aktsiamüük tähelepanelikematele ammu teada, sest see avalikustati juba IPO toimumise päeval.

Firma senine aeg börsil on üsna nutune olnud. Pärast fiaskoga lõppenud IPOt käis FB tähisega aktsia reedel 19 dollari peal, mis on pool IPO hinnast. Kõige parem ei paista ka tulevik, sest müügisurve aktsiale püsib. Kui läinud nädalal vabasutati müügikeelu alt 271,1 miljonit aktsiat, siis ees ootav veel nelja keelu lõpp. Järgmine ports ehk 1,44 miljardit aktsiat vabaneb novembris.

Facebooki näol paistab tegu olevat n-ö usuaktiaga, mille sarnaseid on varemgi hulganisti olnud. Nende puhul ei pruugi olla isegi majandustulemused olulised, vaid investorite üldine meelestatus firma tuleviku ja aktsia hinna liikumise suhtes.

FREDY-EDWIN ESSE
fredy-edwin.esse@aripaev.ee

Thieli investeering on justkui imelise eduloo musternäide, kus veidike riskikartlikum investeering toob tuhandetes kordades tagasi.

SOOVITUS

Tallink sai uue juhatuse liikme

ASi Tallink Grupp nõukogu otsustas läinud nädalal valida ettevõtte juhatuse liikmeks kontserni müügi- ja turundusdirektori Peter Roose.

Roose alustas kontsernis tööd 2005. aastal. Lühiajaliselt kuulusid tema töökohustuste hulka reklaamitegevus ning investorsuhted. Aastate jooksul on Roose olnud müügi- ja turundusdirektor, algul vastutas ta turundustegevuse eest Eestis ning alates 2009. aastast on olnud ta vastutav kogu kontserni müügi ja turunduse eest.

Peter Roose omandas bakalaureusekraadi Wilfrid Laurier ülikoolis Waterloos Kanadas 1991. aastal. Enne Tallinki tööle asumist on Roose olnud kahe rahvusvahelise reklaamiagentuuri tegevdirektor ja juhtinud otsepostituse ettevõtet. Roosele kuulub 39 588 Tallinki aktsiat.

JUHTIMINE

Nutitelefonide turg kohtuotsuse ootuses

Sel nädalal kogunevad New Yorgi föderaalkohtus üheksa vandekohtunikku, et arutada Samsungi ja Apple'i patendivaidlust. Tulevane otsus võib muuta kogu maailma nutitelefonide ja tahvelarvutite välimust ja tööfunktsioone.

Andnud ligi kuu aega tunnistusi patendihagi asjus, peavad mõlemad firmad enda kohtukõne täna. Pärast seda on vandekohtunike otsustada, milliseid Apple'i patente – kui üldse – Samsung rikkus, luues tooteid, mis konkureerivad iPhone'i ja iPadiga. Apple nõuab Samsungilt 2,5 miljardit dollarit, Samsung Apple'ilt vastuhagina 422 miljonit dollarit.

Kuid antud vaidluse otsuste tulemused ulatuvad tõenäoliselt mõlemast ettevõttest palju kaugemale ning võivad puudutada kogu nutitelefonide ja tahvelarvutite turgu.

“Ma arvan, et näeme mitmekesisemaid disainilahendusi, kui Apple võidab,” ütles McAndrews, Held & Malloy advokaat Christopher V. Carani New York Timesile. Kui vande kohus otsustab Samsungi kasuks, võib otsusel olla vastupidine efekt. “Oodake tohutult palju Apple'iga sarnaseid tooteid, ilma karistuse hirmuta,” ütles Gartneri analüütik Michael Gartenberg.

LANGEJAD

Molycorp

9,66 USD

-3,59%

Snaige

0,52 EUR

-3,38%

Tele2 B

113,20 SEK

-2,50%

Ruukki

0,51 EUR

-1,92%

OMV

26,36 EUR

-1,72%

Ericsson B

65,85 SEK

-1,35%

↓ Euroopa hädad vähendasid Eesti Coca-Cola emafirma Coca-Cola Hellenic Bottling Co puhaskasumit teises kvartalis 15% võrra.

SUHTLEMINE KEERULISTES OLUKORDADES

Kuidas käituda pingelistes suhtlemissituatsioonides?

Koolitus annab:

- teadmisi inimese käitumise varjatud motiividest
- selgitusi ja tehnikaid keerulistes olukordades tegutsemiseks
- võtteid, mille abil enese ja teiste emotsioonidega hakkama saada
- lahendusi osalejate endi elust võetud situatsioonidele

Koolitaja on
MARE PORK

Äripäev

Täpsemat kava vaata aadressil www.koolitus.aripaev.ee. Koolituse hind on 299 eurot (+ km). Registreerimine aadressil koolituskeskus@aripaev.ee või telefonil 667 0100.